

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585 Ljubljana, Naslov uprave: Nazorjeva 1/1, telefon 22-284 — Poštni predal 355-VII.
Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din — Št. tek. računa: 501-8-26/1.
Tiska ČZP Ljudska pravica

LJUBLJANA, 21. JANUARJA 1972
LETO XXIII. — ŠT. 2

PROSVETNI DELAVEC

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

Dvojna emigracija: v tujino in pasivnost

Načrt je — ali bo tudi denar za uresničitev?

„Načrt naj pripomore ustvarjati ustrezno vzgojno-izobraževalno koncepcijo in politiko, ki bi morala biti, glede na pričakovanja, zahteve in cilje naše družbe, dosti učinkovitejša.“

(Citirano iz uvoda)

Na seji izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti, dne 17. januarja 1972, so največ časa posvetili obravnavi OSNUTKA NAČRTA RAZVOJA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V SR SLOVENIJI V LETIH 1971-75. Ta — od slej naprej šteto — štiriletni načrt je pripravljen izredno temeljito. S pripombami članov izvršnega odbora bo predložen skupščini republiške izobraževalne skupnosti, nato pa pojde v tisk in tako v razpravo prosvetnim delavcem ter ostalim občanom. Pri sestavljanju osnutka so sodelovale vse naše pomembnejše vzgojno-izobraževalne institucije. Natančno in z

utemeljitvami ter možnostmi izboljšav so prikazane osnove pomankljivosti znotraj našega sistema vzgoje in izobraževanja ter družbenoekonomski pristop pri razvijanju (ali stagnaciji) izobraževanja posameznih profilov in poklicev. V slovenskem družbenem prostoru je dolgoročneje načrtovanje poklicev (naj bo srednješolskih ali višješolskih) zelo negotovo — ker ni mogoče predvideti preusmeritev panog našega gospodarstva, prav tako pa tudi ne odliva strokovnjakov in ostalih v tujino.

Razprava je dopolnila že uvod v osnutek načrta, ki prikazuje mesto vzgoje in izobra-

ževanja v naši družbi ter pomen le-tega za razvoj družbe. Dr. Aleksandra Kornhauserjeva je menila, da je prav pomen izobraženosti prebivalstva v dokumentu še premalo poudarjen. Umski kapital je danes največje bogastvo, tega se zavedajo vesele. Osnutek načrta premalo odločno in jasno pove, da pri nas nimamo preveč izobraženih ljudi (kot trdijo nekateri) pač pa ne znamo za razvoj našega gospodarstva izkoristiti znanja zaposlenih ljudi. V tem je naš največji deficit. Ustrezno izobražen kader že sam po sebi spodbuja razvoj (oziroma — slab kader ga lahko tudi zavira). Brez ovinkarjenja je treba povedati, ali imamo preveč strokovnih delavcev — ali pa so sedanje možnosti za zaposlovanje in polno zaposlenost strokovnih delavcev omejene. Argumente proti razvoju in širjenju znanja je treba javno obravnavati in potolči. Dr. Kornhauserjeva je med drugim dejala: „Slovenija je rečna velikih naravnih bogastev, ima pa ljudi, ki jih lahko oblikuje v zelo sposobne strokovnjake. Zato pri načrtovanju vzgoje in izobraževanja ni mogoče več pristajati na termin „v okviru realnih družbenih možnosti“ — kakor hitro se dotaknemo vprašanja denarja. Če ima ta družba stvarno možnost, da rastejo banke in trgovska podjetja (odeta v marmor in preproge), potem je podana možnost, da se grade šole in da se prosvetne delavce v redu plačuje. Naša dolžnost je, da z načrtom prikažemo, kakšne so potrebe — usklajevanje, z resničnimi družbenimi možnostmi pa je pristojnost širših organov naše družbe.“

Družba kot celota je abstrakten pojem — torej lahko rečemo, da so dolžne usklajevanje prevzeti družbenopolitične organizacije ter republiška skupščina in izvršni svet.

Posamezni razpravljalci so se ustavili npr. še ob osnovnem šolstvu, ki bi bilo lahko ostreje osvetljeno, in sicer z zornega kota vzgojno-izobraževalnega kadra. Kako načrtovati, da bodo učitelji in strokovni učitelji šli poučevati tudi v zakotne vasi in manj razvita območja. Iz leta v leto bo to večji problem. V takšne predele, ki bi bili tudi zelo potrebni svetovnih služb (socialnega delavca, pedagoga, psihologa) — ne dobite nikogar! Viški prosvetnega kadra (kolikor jih je) se prelivajo tudi na druga področja — včasih v škodo prosvete.

Dalje so razpravljalci dopolnili poglavje o visokem in višjem šolstvu. Trenutno gospo-

(Nadaljevanje na 5. strani)

OB AKCIJSKEM PROGRAMU ZA UKREPE NA PODROČJU POKLICNEGA USMERJANJA IN USMERJANJA V NADALJNJE ŠOLANJE

Odločno, korak za korakom

Ni mogoče zamizati pred resnico: mladi ljudje so danes še vedno prepuščeni sami sebi. Nismo radarjev za usmerjanje njihovih poklicnih poti, dovolj vpogleda v njihove interese, želje, sposobnosti, značilnosti, premalo vemo, kako je z njihovim zdravjem in z listnico njihovih staršev. Celo tega jim ne znamo jasno povedati, kakšne profile kadrov potrebuje naše gospodarstvo in družbene službe.

Zavodi za zaposlovanje ukrepajo, kolikor je pač v njihovi moči, ne zmorejo pa vsega dela, in kot smo slišali pred nedavnim na seji odbora za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora, so naredili precej.

Učenci, ki končajo osemletko, ali pa tisti, ki ne priromajo do konca, si morajo vse prevečkrat pomagati sami. Neredko reši problem njihovega zaposlovanja tujina. Svetujemo, toda največkrat prepozno, ob koncu osemletke. Malokateri šolar, ki je končal osmi razred ali pa gimnazijo, ima jasno začrtano poklicno pot.

Skupščina SRS je sprejela temeljna stališča o osnovi poklicnega usmerjanja, stalna koordinacijska komisija pri republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo pa je pripravila Akcijski program za ukrepe na področju poklicnega usmerjanja in usmerjanja v nadaljnje šolanje.

O tem programu je razpravljala letošnjega 12. januarja tudi odbor za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora. Razprava je krmarila med načelnim in konkretnim, med vprašanji, kako si zamišljamo poklicno usmerjanje naših šolov v vsej njegovi popolnosti, in se končala s potrditvijo načela, da gre pri tem za celoten sistem usmerjanja mladega človeka. Poklicno usmerjanje zavezuje mladega človeka, da se šola in izobražuje naprej. „Tako usmerjanje pa se mora“, kot je dejal dr. Franc Pediček, „čimbolj organsko vpleti v šolo, ne pa postati svojstvena operativna.“

Tudi razčiščeni pojmi so veliko vredni. Dogaja pa se, da kljub mnogim pojasnjenim dejstvom ne pridemo do zažele-

nega cilja. Zakaj? Premalo preglejamo stvarne možnosti, nismo se še navadili premikati stvari postopoma. Očitno je, da se prav zato, ker smo navajeni zidati gradove v oblakih, težko sprijaznimo z na pogled kratkim programom konkretnih akcij. Omenjeni akcijski program pa je eden tistih, kakršne v urejanju šolske problematike mnogokrat pogrešamo: za leto 1972 napoveduje vrsto konkretnih akcij, in kar je največ vredno, so te akcije „opremljene“ tudi z datumi. „Čeprav skromne na pogled pa bodo — če jih bomo uresničili — nadvse koristne in bodo pomenile precejšen korak naprej.“ je dejal namestnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo mgr. Roman Oberlintner.

Razpravljalci so soglašali: poklicno usmerjanje naj bo permanentna skrb šole, tak program pa je v resnici odločna, za vestna akcija za to, da nekatere zadeve kolikor mogoče hitro uredimo.

Kaj napoveduje akcijski program

V marcu bo organiziral zavod za šolstvo posvet o šolski svetovni službi z vidika poklicnega usmerjanja otrok v osnovnih šolah. Napravil bo tudi načrt razvoja svetovnih služb, ki bodo v prihodnjem obdobju tudi vodile poklicno usmerjanje na osnovnih šolah. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo se bo z zavodom za šolstvo, pedagoškim inštitutom in zavodom za zaposlovanje lotil dopolnitve matičnega lista za osnovne šole v skladu s potrebami poklicnega usmerjanja.

Zavod za šolstvo bo uvrstil ustrezne teme s področja poklicnega usmerjanja v učne načrte, dejavnost poklicnega usmerjanja pa bo zajeta tudi v prostovoljne dejavnosti učencev.

S šolami, ki izobražujejo učitelje, bo pripravil republiški sekretariat za prosveto in kulturo poseben posvet. Predlagal jim bo, naj vključijo v svoje programe predavanja o principih, metodah in praksi šolskega in poklicnega usmerjanja.

Zavod za šolstvo bo skupaj z zavodom za zaposlovanje po-

skrbel za usposabljanje vodij poklicnega usmerjanja tako, da bo organiziral v posameznih šolah pedagoške konference. Pripravil bo program za izdajanje priročnikov za poklicno usmerjanje v šolah, ki ga bo predvidoma sprejel zavod za šolstvo v svoj program priročnikov za učitelje.

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo, republiška izobraževalna skupnost, zavod za šolstvo SRS in republiški zavod za zaposlovanje bodo že prihodnji mesec poslali šolam pismo s priporočilom, naj opravljajo dejavnost poklicnega usmerjanja šolske svetovne službe. V šolah, kjer teh služb ni, naj vodi to dejavnost učitelj, ki je za to delo usposobljen. Šole naj sestavijo vsebinski in terminski program poklicnega usmerjanja ko sestavni del letnega delovnega načrta. Republiški zavod za zaposlovanje bo pripravil zasnove za program in gradivo za njegovo izvajanje.

In kako bo z denarjem za nagajevanje učiteljev, ki bodo v šolah vodili poklicno usmerjanje? V programu je zapisano, da bo republiška izobraževalna skupnost predlagala temeljnimi izobraževalnim skupnostim, naj zagotovijo osnovnim šolam posebna sredstva za dodatne osebne dohodke vodij poklicnega usmerjanja. Pravijo, da ne gre za velike vsote.

MARJANA KUNEJ

MESTO (tempera — Mojca Magojna, 6. razred, osn. šole Jože Moskrič, Ljubljana)

Knjiga prosvetnih delavcev — literarnih ustvarjalcev

Natečaj, ki sta ga razpisala Književni klub prosvetnih delavcev in list „Prosvetni pregled“ je zbudil veliko zanimanje. Več sto prosvetnih delavcev iz vseh republik je poslalo okrog 3.000 svojih originalnih književnih del. Edino merilo žirije je bila — kakovost. Tako so odbrali dela okrog 100 avtorjev — od tega jih je 12 iz Slovenije (dela večine, ki so jih poslali, bodo objavljena; upajmo, da bo prihodnjic še več naših prosvetnih delavcev poslalo svoje prispevke). Zaradi velikega števila izredno dobrih del bo

ZBORNİK LITERARNEGA USTVARJANJA PROSVETNIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE

narasel od predvidenih 12 pol na 15 tiskovnih pol (240 strani). Tiskani bo na brezlesnem papirju z večbarvnimi platnicami. Dela avtorjev bodo tiskana v jeziku in pisavi, ki jo želi avtor; poleg bo pa tudi prevod, tiskan v cirilici.

ZBORNİK (delovni naslov) bo dotiskan 25. januarja 1972 in bo stal 30. — dinarjev.

V želji, da prosvetnim delavcem, šolskim učiteljskim in šolarim knjižnicam omogočimo nakup (morda tudi učencem srednjih in višjih ali visokih šol), smo se odločili za

PREDNAROČILO s ceno 25. — dinarjev

Izpolnite natisnjeno naročilnico, jo izrežite in pošljite najkasneje do 28. januarja 1972 na naslov: UREDNIŠTVO „PROSVETNEGA DELAVCA“ 61001 LJUBLJANA, Poljanska 6, poštni predal 355-VII. Predplačila pošljite na tekoči račun PROSVETNEGA DELAVCA: 501-8-26/1

(Tukaj odrežite)

PROSVETNI DELAVEC, Poljanska 6, 61001 LJUBLJANA, pp 355-VII

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam izvodov ZBORNIKA LITERARNEGA USTVARJANJA PROSVETNIH DELAVCEV po znižani prednaročninski ceni 25 dinarjev.

Knjige mi pošljite na naslov:

Ime in priimek:

Pošta:

Kraj, ulica, št.:

Celokupen znesek din bom plačal do 10. februarja 1972 na tekoči račun PROSVETNEGA DELAVCA: 501-8-26/1

(svojeročen podpis naročnika)

(uslužben pri)

Mladinska igra »DOBRA BELA ŠKATLICA«

avtorice Karoline KOLMANIČEVE

bo izredno dobrodošla mladinskim odrom na naših šolah in po vaseh. Igrica je dobila nagrado na KURIRČKOVEM FESTIVALU v Mariboru decembra lani, izšla pa bo v ZBORNIKU LITERARNEGA USTVARJANJA PROSVETNIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE.

Novo računstvo

Ekspres informacija o seminarju

Društvo matematikov, fizikov in astronomov ter zavod za šolstvo SR Slovenije prireja za oddelkom za matematiko inštituta za matematiko, fiziko in mehaniko na univerzi v Ljubljani ter odsekom za matematiko na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo IV. seminar iz matematike za učitelje matematike in fizike na srednjih šolah. Seminar z delovnim naslovom **NOVO RAČUNSTVO** bo od 31. januarja do 3. februarja 1972 na odseku za matematiko fakultete za naravoslovje in tehnologijo, v fizikalni predavalnici v pritličju — Ljubljana, Jadranska c. 19. Udeležbo prijavite sekretarju seminarja Cirilu Velkavru, matematična knjižnica, Ljubljana, Jadranska c. 19. p.p.543, tel. 61-564. Na istem naslovu dobite tudi vse dodatne informacije.

STE ŽE PORAVNALI NAROČNINO?

PIŠEJO NAM ...

Starši o tehničnem pouku

Slučajno sem prebral članek v Prosvetnem delavcu pod naslovom: Ali poučujemo ali se izživljamo?

Pripomnil bi rad, da nisem učitelj, temveč oče dveh otrok, od katerih je eden v tretjem, drugi pa v šestem razredu osnovne šole. Ni mi vseeno, kaj bodo moji otroci pridobili v tej osnovni šoli. Menim, da je zmanjšanje števila ur in izbirni način poučevanja tehničnega pouka velika krivica za naše otroke.

Kot mojster v enem izmed večjih podjetij se že nekaj let poklicno ukvarjam z učenci v gospodarstvu. Zadnja leta opažamo, da so učenci, ki prihajajo iz naših osemletk, vedno bolj nespretni in imajo vedno manj splošne tehnične izobrazbe. Tako izobrazbo mora nuditi tehnični pouk. Namesto da bi povečali število ur tega tako potrebnega predmeta, pa le-ta zgublja svojo vlogo v šoli. Pripomnil bi rad, da smo na seji samoupravnih organov v našem podjetju že razpravljali, da bi v prihodnje morda uvedli za naše učence v gospodarstvu poleg psihološkega testa tudi preizkus spretnosti in osnovnega tehničnega znanja, preden bi sklenili z njimi učno pogodbo. Zanima me, če se odgovorni zavedajo, kakšno škodo lahko napravijo s takimi odločitvami nekaterim našim otrokom. Vedeti bi namreč morali, da ne bodo vsi učenci po končani osemletki odšli v gimnazije, da se jih bo veliko želelo izučiti v raznih poklicih. Prav ti pa zelo zelo potrebujejo tehnični pouk.

Tehnični pouk ima tudi velik vzgojni pomen, saj pomaga odstranjevati nasprotja med umskim in fizičnim delom, kar je — vsaj tako so nas njega dni učili — eden bistvenih smotrov socialistične vzgoje. Na taki vzgoji pa mora temeljiti NAŠA OSNOVNA ŠOLA.

Drago Mitrovič

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

Ob zimskih počitnicah, ko ne bo zvonila budilka

Zimske počitnice so namenjene razvedrilu, aktivnemu oddihu in predvsem uveljavljanju učencev v zimskih športih. Tako si bodo pridobili učenci novih moči za še intenzivnejše delo v odločilnem drugem polletju. Danes prebiramo nekaj značilnih odgovorov učencev na vprašanje, kako nameravajo preživeti zimske počitnice.

— Letos, ko sem dobila smučarsko opremo, si še posebno želim zimskih počitnic, in če bo še dober uspeh v šoli, ne bo treba sedeti doma za knjigo in premišljevat, kako brezskrbno preživljajo počitnice moji vrstniki.

— Sklenila sem, da v zimskih počitnicah ne bom pogledala nobene knjige ali zvezka; rekreacija bo moja edina skrb. Že od nekdaj sem si želela smučati, toda izdatek za opremo bi preveč obremenil starše. Sprizajnila sem se s tem, da ne bom mogla smučati, pač pa se bom z vmo ločila namiznega tenisa in sankanja.

— V počitnicah se bom posvetil športu. Nekoliko več bom skrbel za lepo držo, skušal bom intenzivno trenirati drsanje in živeti štirinajst dni zdravo športno življenje, brez skrbi, tako da bom spet pripravljen za šolsko delo.

— Sem navdušen ljubitelj turnega smučanja. Nimam prav elegantnih smuč, so pa zanesljive in primerne za ture. Uživam v naravi, čutim potrebo po gibanju in se že dalj časa pripravljam za šestdnevno pot po Savinjskih alpah.

— Že od misli, da ne bo pouka in pretiranega učenja, se sprostim. Že komaj čakam zimskih počitnic. Najboljša oblika rekreacije bo smučarski tečaj, posebno če ga bodo organizirali podobno kot lani.

— Bila sem navdušena smučarka. Predlanskim pa sem si zlomila nogo in sedaj me je strah in ne upam na smuč. Menim, da je bila zloma kriva slaba telesna pripravljenost. Sedaj sem se odločila za drsanje.

— Vsakodnevnih šolskih skrbi se ne bo težko otresti. Spet bo dovolj časa za jutranje spanje. Ne bo več zvonila budilka. Seveda se

V zadnjih letih smo večkrat slišali tožbe, da imamo Slovenci malo izumiteljev. Statistike kažejo, da je v primerjavi z drugimi narodi na našem patentnem uradu zelo malo prijav novih patentov. To pomeni, da je pri našem narodu ustvarjalna sposobnost usahnila. Na blejskem posvetovanju pedagogov je bila ponovno izražena misel, da je treba v učno in vzgojno delo na naših šolah vnesti več ustvarjalnega dela, pri mladini pa razvijati bolj samostojno mišljenje.

Po vsem tem bi bilo pričakovati, da bodo novi učni načrti posvetili prav tej plati učnega in vzgojnega dela poglobljeno skrb in ji dali večji poudarek. V uvodnem delu je sicer navedeno, da je manj šolskih nalog, zato pa je več šolskih in domačih pismenih vaj, ki naj jih učitelj stalno pregleduje. V učnem načrtu je ob učnem smotru slovenskega jezika navedeno ... „razvijanje logičnega mišljenja“, učenci naj bi dobili tudi osnovo za učenje tujih jezikov ... ob njej bi morali osebno rasti in spoštovati materinščino ter slovensko kulturo. In zdi se mi, da je to premalo za najvažnejši učni predmet vseh naših šol, ne samo osnovne šole. Tudi drugi učni predmeti imajo nalogo navajati učence na opazovanje pojavov v naravi in družbi, toda pri slovensčini se morajo učenci naučiti, da to, kar so pri gledanju, opazovanju ter poskusu videli in spoznali, povežejo v logične celote, tj. stavke, ki jih najprej oblikujejo z govorno besedo, in ko obvladajo slovnico in pravopisna pravila, tudi napišejo. Pripraviti učence na to, pa je garaško delo! Sposobni učenci dobro opazujejo in znajo to, kar so videli, tudi povedati v logičnih celotah, stavkih. Nekateri učenci sicer gledajo, pa malo vidijo in še tega, kar so opazili, ne znajo spraviti v logično povezavo celote. Še težje jim je misel izraziti v govoru ali celo napisati. Pisanja jih je strah. Ena prvih nalog pouka je premagati bojazen in prebuditi voljo in veselje do lepega govora in pisanja izražanja. Več je vreden en dvobesedni stavek, ki ga učenec prvega razreda samostojno obli-

kuje, kakor deset stavkov, ki jih narekuje učitelj.

Pri pouku slovenskega jezika smo poudarili samostojnost in ustvarjalnost v vseh razredih od prvega navzgor, zato bomo gojili predvsem to, kar spodbuja pri učencih samostojno mišljenje, ki se izraža v govoru in napisovanju. Na tem bi moral biti poudarek tudi v učnih načrtih. V predlogu novega učnega načrta je prepisovanje v prvem in drugem razredu, narek pa do petega razreda. Ta srednjeveška oblika učnega dela pri jezikovnem pouku straši po naših šolah.

Kaj prispeva narek k razvoju samostojnega mišljenja? Nič! Učenci mehnično pišejo, kar narekuje učitelj, pri čemer so se težave, ker vsi učenci ne morejo delati enako hitro. Če učitelj s pravilno izgovorjavo glasov in s pravilnim naglasom narekuje besedilo, bo učenec že po posluhu dojel, kje je vejica ali pika, le za velike začetnice mu je potrebno znanje ustreznih pravopisnih pravil. Narek rabi torej le za preverjanje, koliko pravopisa znajo učenci. Verjetno so sestavljenci učnega načrta videli kak načrt za pouk angleščine na angleških šolah; tam imajo historični pravopis, besede se drugače izgovarjajo, kakor pišejo, tudi nemščina ima veliko zahtevnejši pravopis, zato je narek v teh jezikih utemeljen. Sloveščina pa nima pravopisnih težav in jih učenci dokaj hitro obvladajo. Nekateri pedagogi utemeljujejo potrebo po nareku s tem, da se učenci naučijo hitro pisati in pri tem dobijo krepko in odločno pisavo. Do četrtega razreda pišejo učenci še nekoliko čitljivo, v višjih razredih pa pišejo mnogi tako, da se sami ne znajo prebrati, kar so napisali. Taka pisava je v velikem delu posledica narekovanja, ki se je razpaslo pri mnogih učnih predmetih. Učitelji pravijo, da morajo veliko narekovati, ker pedagoški svetovalci in ravnatelji ob pregledu učnega dela ponavadi narekujejo nekaj stavkov, da preverijo znanje v razredu. Z narekom in prepisovanjem vzgajamo v naših šolah topoglavne birokrate, namesto razgledanih,

proncljivih oblikovalcev in ustvarjalcev novih zamisli.

Ali naj narek povsem opustimo? Nikakor! Ob vsakem novem pravopisnem pravilu bo učitelj najprej napisal na tablo nekaj primerov, nato bo narekoval dva, tri kratke stavke, kar bodo učenci sami takoj napisali enega ali dva stavka. Drugi dan bo učitelj spomnil učence na to, kar so se prejšnji dan učili. Ti naj takoj napišejo nekaj stavkov; taka vaja naj traja največ do deset minut. Celournega nareka ne bi smelo biti v nobenem razredu, zlasti ne v prvem ali drugem, ker obsega v teh razredih vsaka jezikovna učna ura nekaj branja, nekaj pisanja, nekaj pripovedovanja itd. Narek za šolsko nalogo, ki traja vso uro, ni primeren, ker je to potrat dragocenega šolskega časa, saj izgubi z nalogo in poprave do tri učne ure.

Kaj pa naj pišejo učenci, če ni nareka? V učnem načrtu je opis, oris, očit, opazovalni spis, doživljajski spis, domisljajski spis ... Vse oblike pridejo postopoma na vrsto. Učitelj mora učencem postavljati vedno večje zahteve, da jih z nekoliko napora rešujejo; le ob naporu se razvijajo sposobnosti. Vsako jezikovno šolsko uro naj bi učenci pisali kratko spisno vajo od 10 do 15 minut, da se učenci sprostijo in napišejo to, kar jih v tistem trenutku najbolj zanima, vznemirja. Učitelj gre pri teh vajah od učenca do učenca in jim pomaga najti primeren izraz, ustrezno postaviti ločila, smotrno uporabiti pravopisna pravila. Ob takem načinu pis-

menega sporočanja lahko doblimo, če učitelji zelo lepe uspehe. Marljivo učitelji so imeli od 10 do 150 kratkih vaj v šolskem letu odlične učne uspehe. Učenci v Prekmurju, v kombiniranih oddelkih tih prvih razredov, od prvega do tretjega, učenci prvega razreda ob koncu šolskega leta samostojno napišejo vsake pomoči napisali brez učiteljeve pomoči, na šoli pa Gorjanci pa celostranski stavek. Na mnogih centralnih šolah so učenci preveč navajeni na učiteljevo pomoč, niso navajeni samostojno misliti pisati. Učitelj naj ima vedno pripravljenih več naslovov in spis, da ne pride v zadrego dnevni pripravi, da lahko že nakaže pobude za sestavo vega spisa. Samo šolsko delo nudi vsak dan dovolj situacij, se dajo tudi izkoristiti za splošno vaje, le otrokovemu mišljenju treba prisluhniti.

VENČESLAV ČOP

Starši, ki se boje, da bi se njihov otrok v vrtcu med potmi nini otroci utegnil pokvariti, morali vedeti, da ni ne popoln otrok ne popolnih ljudi, ne polne družbe. Potrebno pa je, da se otrok čim prej privaja druge otroke brez bojzani, da bo pokvaril. Če je doma prava vzgaja, ne bodo neprimerno zgledi pustili v njem nobene globljih posledic. Pravilni primeri goški in vzgojni postopek vzgojitelja v vrtcu je prav tako obramba zoper strah, da otrok utegnil kreniti na slabe poti.

dr. A. REIS-NOVA

Ustvarjalna igra zime (Foto: Boštjan Novšak)

nebo preveč koristno prepustiti jutranjemu ugodju. Popoldne se bom sankala. Rada pa hodim po gozdu, da mi „skriple“ sneg pod nogami in se vsipa s smrekom.

— Med počitnicami bom šel k starim staršem. Pomgal jim bom pri delu, posebno izdaten šport je spravljanje sena s sanmi v dolino. Pri tem je dovolj hoje, sankanja, zraven pa še drsanja.

— Med zimskimi počitnicami bom morala pisati maturitetno nalogo, ostali prosti čas bom posvetila branju knjig, kolikor pa se bo le dalo, bom smučala.

— Doma imamo kmetijo. Moral bom prebirati krompir in opravljati še ostala zimska kmečka dela. V prostem času bom treniral smučarski tek po navodilih trenerja.

Tako bodo učenci in učenke preživljali počitnice: vsak po svoje prijetno, koristno in zdravo.

JOŽE AŽMAN

Mi pa smo naveličani vsega ...

Zvoni. Pričetek zadnje ure pouka. Na urniku imamo fiziko. Profesor vstopi. Ta naš fizik še ni star, morda jih ima 35. Pa je videti tako utrujen. Le zakaj? Razlagati pa zna zanimivo in živo.

Bliza se polletje, zato v šoli dosti sprašujejo. Tudi on vzame v roke redovalnico in kliče imena. Učenci drug za drugim vstajajo, poskušajo odgovorjati in za ilustracijo kaj narisati na tablo. Vendar je vse tako pusto in klavno: nihče ne zna, kot bi bilo treba. Ta se izgovarja na bolezen, drugi na elektriko, tretji na kaj vem kaj. Edinega in pravega razloga za neznanje pač nihče ne pove. Saj nismo neumni!

Še petnajst minut in zvonec nas bo odrešil spraševanja in mučnih izmišljanj. Takrat pa pokliče fizik Ivana. Vsakič, kadar je na vrsti Ivan, se razred že vnaprej pridružen smeji — vsi vemo, da spet ne bo znal, pa še obnašal se bo skrajno smešno. Pa bi Ivan lahko znal, dovolj je bister — samo len je. Ni mu treba nikamor hiteti, lahko si praznično šolo podaljša za nekaj let. Saj mu ni nikake sile: lačen ni nikoli, tudi zebe ga ne in doma mu ni treba ničesar delati. V razredu vemo, da je edinec „dobro stoječe“ družine.

Pridušeno smejanje preseka profesorjevo vprašanje, zakaj se spet ni naučil in zakaj tudi domačih vaj nima napisanih. Ivan se samo bedasto smehlja in počasi maje z glavo. Čutimo, kako v profesorju narašča jeza in pričakujemo pridigo. Nismo se zmotili — poslušamo

besede, ki nas zadenejo bolj, kot smo pričakovali. Ne morem pozabiti, še zdaj ne — pa je minil že teden dni.

„Ali sploh veste, čemu ste tu? Ne bi bilo bolje, da bi na valili hlode ali stregli zidarjem ali čistili ulice? Preden ste prišli v lenarit, bi vas nagnal spravljal les s hribov — pa ne dan ali dva, marveč mesec ali dva. Potem bi vas pa vprašal, kdo želi v šolo, pa bi hoče ostati nekvalificiran delavec. Če bi želeli vsi — bi spustili. Ob polletju bi preverjal: tisti, ki bi imel več kot eno slabo oceno, bi jo moral po najbližji poti ubrati nazaj v gozd ali na gradbišče — tja pač, kjer se z delom služi vsakdanji kruh. Toliko ste odrasli in krepki, da bi si ga lahko sami služili in to bi bilo, da nihče izmed vas ne dobiva slabih ocen zavoljo nesposobnosti. Presneto bi vsakdo razmislil, ali bo garal ali pa se bo učil uspehi bi se najbrž hitro popravili! Tako pa se vam ni treba učiti ne delati. Menda sem neumen, da se toliko jezim — saj si te pravzaprav nihče ne jemlje k srcu ... Ne vem, kako bo šola naprej ... ne vem, ne vem. Šolo in državo boste zavozili s svojo lenobo. Kaj bo ... kaj bo?“

Zvonec ga prekine. Ves ihtav pograbi knjige in dobesedno begne iz razreda. Planemo v smeh. Naši obrabi spominjajo na vedno razpotegnjene obraze norčkov, ki sami ne vedo, zakaj se smejejo. Čutim, kako s težavo vlečem usta v smeh in kako bi najraje zavrel nad sošolci in nad sabo, naj se že nehamo režati sami sebi. V ušesih mi zvenijo profesorjeve besede.

Tudi danes jih še slišim, če le za hip pomislim na šolo. Možje presneto prav! Le zakaj starši delajo za nas — da mi tu lahko trgamo obleko in si z lenobo pasemo možgane? Pri tem pa čutim in tudi glasno govorimo, da smo naveličani vsega ... Zakaj nam družba takšne sploh prenaša? Zakaj nas ne poženejo na gradbišče — saj vemo, da gradbincev vedno manjka? Ne, ne — ničesar takega se ne zgodi. Mi dobivamo cveke in nekako lezemo dalje ob velikih naporih drugih — in majhnih lastnih naporih. Zraven pa v časnikih pribiramo tožbe, da je uspeh v nekaterih (morda celo v naših) razredih samo 30%. Zaradi tožbečih člankov se gotovo ne bomo poboljšali. Lenarili bomo dalje ter čutili in trdili, kako smo naveličani vsega.

Preblisne mi možgane: O, ko bi se našel kdo, ki bi skušal ureničiti besede našega profesorja fizike! Da bi nas pognal na delo — ne na cesto ali domov k staršem ali na drugo šolo: NA DELO! Morda bi mu bili čez leta iz srca hvaležni.

A ne zdajle, ne ta hip, ko je zunaj sneg in mraz, v kavarni pa je tak prijeten, topel, lenoben popoldan ...

Dijak strokovne šole

V modi so testi in tihe vaje

Že dolgo čutimo, da šola preveč obremenjuje spomin in nemalo navaja učence na razmišljanje, da je vsebina pouka v dosti preveč. Znano je, da brez podatkov in utrjenih osnovnih pojmov, s prazno glavo, kakor prah, ni mogoče misliti. Vse binarno kaže, da bomo ob pretiranem faktografskem pouku „golega“ ali „živega“ med učenci oblike živčnega sistema, šolske fobije, da se bodo v zvitosti, kako prelistati brez učitelja faktografskega kova, ali počakati čutijo tak način pouka ki škoduje?

Takole pravijo:
- Postajamo živi leksikoni in elektronski aparati, ki me iz sebe podatke. Najbolje vedno bilo, da bi se pedagog ob vsaki razlagi zavedali, kaj hoče povedati z njo doseči, kakšne predpostavke naj bi se v učencu ohranile in kaj je nepomembno. Tako ne bi bilo naštevanih ne potrebnih podatkov, ki se jih sploh ne bi smeli zapomni „za vedno“. Mislim, da bi nas morali bolj navajati na samostojno uporabo raznih leksikonov.

- Najboljši so taki profesorji, ki skušajo uskladiti teorijo s prakso tako, da nam namesto ritala na pamet in odvečnega popravljanja lekcij dajo raje za nekatere pisane iz vsakdanjega življenja (kemija, psihologija, fizična kultura).

- Pred urami, za katere se pripravljamo učiti na pamet, postavljamo vse bolj živčno napetost, živčnost pa se kaže pred in po predstavi spominskega drila. Posledice vzgleda kažejo kmalu, dijaki se v urah bojimo takih ur in seveda da tudi profesorjev – pa tudi oni s slabotnim načinom poučevanja ne dosegajo pričakovanega uspeha.

- Ko se snov po spominu naučim in si vprašam, jo zdrdram in že si rešen. Ob takem načinu je pomembna tudi iznajdljivost, saj profesorji ne poslušajo vedno pozorno in jih je mogoče orelisiti. Glavno je, da ti beše gladko tečejo in da se ti v miselnih premorih in kadar si v zadregi, preveč ne zatika ali da preveč ne stokaš.

- Čeprav živimo v 20. stoletju, so učne metode večinoma še stare. Na pamet se moramo učiti na tisoče nepomembnih malenkosti, iz katerih je težko izluščiti celoto. To se je prikazalo pri testih – v zadnjem času se uveljavlja testomanija in pisanje številnih tihih vaj. Uspeh je večkrat porazen. Kdo bi ve-

del za vse množične padavine na severu in na jugu, dolžine mej – same številke – in nemogoče je, da bi vse ostalo v glavi. Pa še te odvečne letnice na pamet, ki nič ne prispevajo k naši duhovni rasti!

- Naše živčevje, ki je še v razvoju, že slabijo sunki šolskega dela, začaranega kroga, ki nas ima v oblasti. Obnašamo se kot najbolj zaposleni poslovni ljudje, naša glava je težka – zdi se, da jo bo razneslo. Posledice te nenehne možganske napetosti so zmedenost, raztresenost in razburjenost.

- Kopica podatkov, ki bi jo lahko našli v vsakem leksikonu, nas le obremenjuje in zavaja v verbalizem. Zaradi tega smo v nenehni časovni stiski in se ne moremo poglabiti v bistvo predmeta. Zadovoljiti se moramo s preprostim obnavljanjem profesorjeve razlage. Čemu mi bodo v življenju podatki, letnice? Ali mi bo znanje o revoluciji pomagalo v težavah, ki mi jih prinaša vsakdanje življenje? V to dvomim.

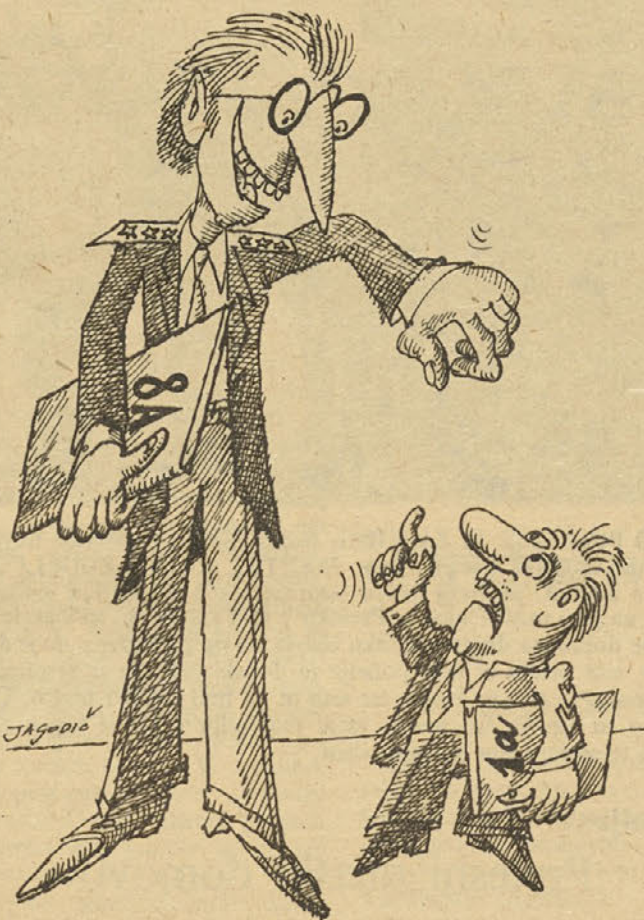
Učencem bi bilo treba bolj razgibati misli. To se pravi, da bi bili sposobni hitrih miselnih operacij, da bi bili miselno dovolj prožni in sposobni abstraktnega mišljenja. Potrebno bi bilo črtati nepotrebne podatke, številke in letnice. Manj bi moralo biti vprašanj: koliko, kdaj, kdo in več vprašanj zakaj in kako.

Res je, da se pri pretiranem obremenjevanju spomina učencev kaže prehitra poraba živčne energije, in tako učenci ne morejo produktivno misliti, saj postajajo raztreseni, naveličani in sitni, kar se kaže v številnih kompulzijah, to je da brezglavo čečkajo z pisali in podobno.

V prihodnje bo potrebno določiti primerno mentalno obremenitev učencev, uskladiti napore posameznih dni, podobno kot ravnamo v športnem treningu, kjer so že več ali manj znane take obremenitve, ki zagotavljajo kar najboljši uspeh. V šolstvu pa je žal obremenitev učencev odvisna od posameznih učiteljev, od njihovega prizadevanja, da dosežejo ustrezní status v zboru itd. Tudi pedagoška znanost bo morala biti temu problemu kmalu kos, da bo pri pedagoškem delu več strokovnosti in manj stihije, da bomo bolj učitelji mišljenja in manj dreserji spomina.

JOŽE AŽMAN

KISLE RESNICE

Kdo bo koga?

Na naši šoli – upam pa, da tudi na vaši – se delimo na višje in nižje, zgornje in spodnje, dopoldanske in popoldanske, centralne in podružnične.

Nihče nam ni rekel, da se moramo zdeliti. Če se prav spominjam, da je bilo davno enkrat celo rečeno, naj med nami ne bo razlik.

Delamo vse po navodilih iz komandnega stolpa, zato sploh ne vem, na kakšen način se je to moglo zgoditi. Saj nam nobeden ni ukazal, naj gremo na dvoje.

A zdaj je, kar je. Je pa takole: višji pravijo, kaj le delajo nižji? Nižji govorijo, da so višji nemogoči. Zgornji se jeze na spodnje, ki otroke tako scukrkajo, da se v petem razredu niso sposobni vživeti v nobeno grenkost. Spodnji menijo, da jih zgornji gledajo postrani, kar pa kot zgornji trdim, da ni res. Popoldanski se čutijo zapostavljeni. Kratkoterminalno zato, ker so popoldanski. Bi vi že videli, če bi enkrat v življenju učili popoldne!

Dopoldanci so prepričani, da so oni manj svobodni. A, popoldne je vse drugače! Prej mine. Laže s kom poklepetaš. Zjutraj lahko spiš. Pripravo za naslednji dan ustvariš že prejšnji večer. Pospraviš, skuhaš, poješ. Smukneš v mesto. Ob petih si spet prost. Razkošje! Bi vi že videli, če bi učili vedno dopoldne. Kaj pa imaš od popoldneva? Po kosilu kinkneš, pa si dober do večera. Zjutraj pa malo manj kot s petelini!

Centralni ali matični sumijo, da na podružnicah nekaj ni v redu. Podružnični vedo, zakaj se slabo godi otrokom, ki so jih morali oddati v centralo.

Požara sicer ni, gori pa vseeno. Nihče ni nikogar naravnost napadel, a vojna traja. Delimo si kisle in sladke nasmehe, kakor pač nanese. Stanje je kljub vsemu znošno in tako rekoč zgolj teoretično.

Obstaja seveda še ena delitev: mesto – podeželje.

Mestne šole so dobre, ker so v mestu. Podeželje? To pa je največkrat svet onkraj resnične kvalitete. Diši po sesirjenem mleku in gnoju.

- Da bi šla na kmete v službo? Joj, saj nisem blesava!

- Ti, ki živiš med nebotičniki, kadar bo spet ropotalo, bo pa dober moj krompir (če so že otroci, ki ti jih pošiljam v nadaljnjo obdelavo, zanič)?

Kdo bo koga?

Kljun je otresala BERTA GOLOB

Tuj jezik za vsakdanjo rabo

Tuje jezike se učimo z različnimi cilji. Nekateri žele le brati tujo leposlovno ali strokovno besedo, drugi opravljati poslovno korespondenco, streči teleprinterju ipd. Večina pa se uči tujih jezikov zato, da bi jih uporabljala v osebnem stiku s tujimi sogovorniki. V tem primeru je govorjeni jezik učni cilj. Res je, da lahko govorjeni jezik uporabljamo privatno ali v poslovnem življenju, vendar verjetno nikdar ne bomo mogli mimo osnovnega vsakodnevnega pogovornega jezika. Saj se npr. tudi sklepanja poslovnih pogodb ne moremo lotiti, ne da bi prej s poslovnimi partnerji izmenjali vsaj nekaj vsakodnevnih vpljudnostnih fraz.

Obvladanje osnovnega pogovornega jezika je eden od ciljev vseh osnovnih in večine sred-

njih šol. Poleg tega imajo navedene šole pri poučevanju tujih jezikov še več drugih ciljev (npr. spoznavanje tuje literature, kulture naroda in morda tudi slovnične jezika, ki ga poučujejo), ki pa, na žalost, marsikdaj niso dovolj jasno opredeljeni glede na medsebojni pomen. Učitelj, ki mora učni uspeh pokazati črno na belem, zato navadno poudarja pismeno izražanje dijakov ter obvladanje slovničnih oblik kot samo sebi namenjeno večino, medtem ko ostaja pogovorni jezik kot učni cilj v ozadju. Kako naučiti pogovorni jezik, ne da bi zanemarili druge cilje, je kompleksno vprašanje, ki zajema tako metodne kot tudi psihološke probleme ter celo osnovno vprašanje: kaj je jezik? Učitelj se počuti razmeroma na trdnih

tleh, dokler ob pomoči vadnice ali celo avdiovizualnih sredstev obravnava neko slovnično strukturo. Ko pa bi moral znanje te strukture prenesti v pogovor, ne najde več opore ne v učbeniku ne v avdiovizualnih sredstvih in ne v teoretični metodiki. Prišel je do stopnje, kjer bi po najnovejši literaturi moral uporabiti „transfer“ oziroma prenesti naučeno slovnično snov na živo uporabo pri vsakem posameznem učencu. Tega prenosa ali transferja tudi ni mogoče zadovoljivo meriti, ker je enkratni ter ob obravnavi vsebine še osebno pogojen z učiteljem in učencem (kar je spet razlog več, da se ga učitelji izogibajo).

Iz prakse in psihologije vemo, da govorimo drugače, če se pogovarjamo z eno ali z več osebami, in da se način pogovora spremeni, če govorimo z dobrim prijateljem, skaterim se redno srečujemo, s tovarišem iz službe, s poslovnim partnerjem ali s turistom. Tudi če bi vsakemu od naštetih sogovornikov želeli sporočiti isto vsebino, bo način našega govora različen. Spreminja se glede na:

- število oseb, s katerimi govorimo,

- naš odnos do teh oseb,

- vsebino tega, o čemer govorimo

- situacijo, v kateri se nahajamo, ko o nečem govorimo,

- in seveda, glede na naše osebno počutje v danem trenutku.

Ne glede na druge, pravkar našete dejavnike lahko ugotovimo, da tem laže govorimo:

- čim bliže nam je vsebina povedanega,

- čim osebnejši je naš odnos do oseb, s katerimi govorimo ter

- čim bolj in bolj domače se počutimo v situaciji, kjer govorimo.

Vzemimo torej, da smo neko slovnično strukturo (lahko pa tudi več) naučili do avtomatizma: učencem ni treba več misliti na pravilno konstruiranje slovnične strukture, marveč se že lahko koncentrirajo na vsebino tistega, o čemer govorijo.

Naš prehod iz daljših vaj konteksta v transfer mora sedaj upoštevati vse pravkar našete komponente pogovora. Učencu se moramo približati z jasnim opisom situacije, ki mu je do-

mača, pogovarja naj se z umišljenimi) osebami, ki so mu bliske in vsebina naj bo taka, da je zanj pomembna. Poudarimo naj, da je cilj transferja naučiti pogovorni jezik, zato učenca ne smemo mučiti z vsebino, ki mu je tuja ali s situacijami, ki jih ne poznajo in se vanje ne morejo vživeti. S tem smo tudi že povedali, da moramo pri transferjih upoštevati starost učencev ter jih osebno čim bolj poznati. Svoj cilj bomo tem bolj dosegli, čim bolj bodo učenci čutili v situaciji, ki jim jo bomo orisali, sami sebi.

Mnogi teoretiki svetujejo, da učenci dialoge v učbenikih igrajo. Prav je tako, če so učbeniki pisani starosti in spoznavnemu svetu učencev primerno. Kako pa naj otroci doživeto igrajo stereotipno in zgolj zaradi slovnične sestavljenosti dialoge? Toda: kako naj odrasli igrajo otroške dialoge, ko se vanje ne morejo vživeti? Zato je velika odgovornost tudi na primerni življenjskosti učbenikov oziroma njihovih avtorjev. Igra mora biti tako uspešna, da učenci nanjo pozabijo ter zaigrajo sebe. Naša priprava na transfer se tako začneja že takrat, ko se nove lekcije lotimo. Vsak naš stavek je v življenju vezan na neko posebno ponašanje, na ritem, kretanje, mimiko. Zato mora vse to vsebovati že prvi stik z novo lekcijo. Mrk in zapet učitelj, ki se komaj kdaj premakne iz svoje mize, bo ta cilj težko dosegel. Življenjskost in igra sta elementa, ki ju učitelj tujega jezika mora koristiti v vsakim glasom, ki ga pove v razredu. Spoznanje, da je na vsako z besedami izraženo misel vezano neko vprašanje, je pomembno za vse starostne stopnje učencev.

Odrasli slušatelji so se pri transferju, katerega vsebina je bila telefonski pogovor, vedno motili, in namesto „Auf Wiederhoeren!“ ob koncu pogovora rekli: „Auf Wiedersehen!“ Šele, ko so vzeli v roke slušalke, prek katerih so prej poslušali lekcijo, pa so jim zdabile za telefon, napak ni bilo več. Ponašanje, primerno govoru, vpliva tudi na lažje pomnjenje in na naravnejšo in pravilnejšo intonacijo ter izgovorjavo.

LUDVIK JEVŠENAK,

Delavska univerza „Boris Kidrič“

Ali bo nova pot bolj zglajena?

Problemi poklicnega izobraževanja

MATEMATIKA ALI STROKOVNO RAČUNSTVO?

Bogata in široka razprava na seji strokovnega sveta je osvetlila nekatera pereča vprašanja, ki so bila doslej premalo obravnavana. Zataknilo se je pri sprejemu učnega načrta za poklica kolar in sodar. Mnenja so bila različna zlasti ob vprašanju matematike. Nekateri so menili, da je program prezahteven in premalo uporaben za stroko, drugi so poudarjali, da je treba graditi pouk matematike na ustreznem programu osnovne šole. Širiti treba splošnoizobraževalno raven vseh srednješolcev. Triditi se moramo, da bomo periodično šolanje čimprej odpravili, da bodo vsi učenci prešli na celoletni sistem šolanja. Pri tem se je treba odločiti, ali gre za uporaben koncept, ki ne izhaja iz zahtev srednje šole, ali pa za teoretični koncept s srednješolskimi zahtevami. Sedanji razvoj gotovo teži k širši splošni, teoretični izobrazbi, zato bi bilo primernejše uporabiti za vse vrstne šole naziv matematika. Uporabnost teh znanj je stvar poklicne tehnologije, ki pa je učitelj matematike sploh ne pozna. Prav zato je tako imenovana uporabna matematika „spodrsljivo“ področje. Drugo vprašanje pa je, če zaradi po-

manjkanja učiteljev-matematikov z visoko izobrazbo predmet preimenujemo v „strokovno računstvo“, da ga bodo lahko poučevali (po sedanjih zakonskih določilih) tudi učitelji z višjo izobrazbo kot strokovno-teoretični predmet. Za teoretični „matematični“ koncept govori tudi dejstvo, da so to vedo začeli visoko postavljati tudi v vojaških akademijah. (Kakor smo nedavno slišali, oziroma videli na TV zaslonih.)

ZAKONI, ZAKONI, ZAKONI...

Po zakonu o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij določí nomenklaturu (seznam poklicev) in profile poklicev gospodarska zbornica. Ta je doslej določila 67 poklicev, za katere se učenci izobražujejo po tem zakonu. Seznam poklicev se bo nenehno dopolnjeval. Gospodarska zbornica je poleti 1971 objavila seznam teh poklicev v Uradnem listu. Med njimi so nekateri taki poklici, ki so bili doslej široki (kar pomeni, da je bilo zanje potrebno izobraževanje po zakonu o srednjem šolstvu, npr. v metalurgiji, rudarstvu, obrti, itd. Drugi poklici so novi, kakor jih je pač zahtevala proizvodnja. Na osnovi profilov (širokih ali novih) strokovni svet zavoda za šolstvo (Nadaljevanje na 5. strani)

VSEM SPOSOBNIM IN NADARJENIM OMOGOČITI ŠOLANJE

Po končani osnovnošolski obveznosti se odločijo za nadaljevanje šolanja na srednji stopnji približno 53% slovenske mladine, to so mladi, ki obiskujejo poklicne šole, oziroma se poklicno izobražujejo po uvo-domo omenjenih zakonih (približno 22% je gimnazijcev, ostali so učenci tehniških in inženirskih šol – ekonomskih, zdravstvenih, kmetijskih in podobno). Mnogo je razlogov, da posvečamo zlasti v zadnjem času problemu tako velikega odstotka slovenske mladine, ki izjemno pozornost: to so prizadevanja za učinkovitejšo poklicno usmerjanje, za spoštovanje zakonskih pred-

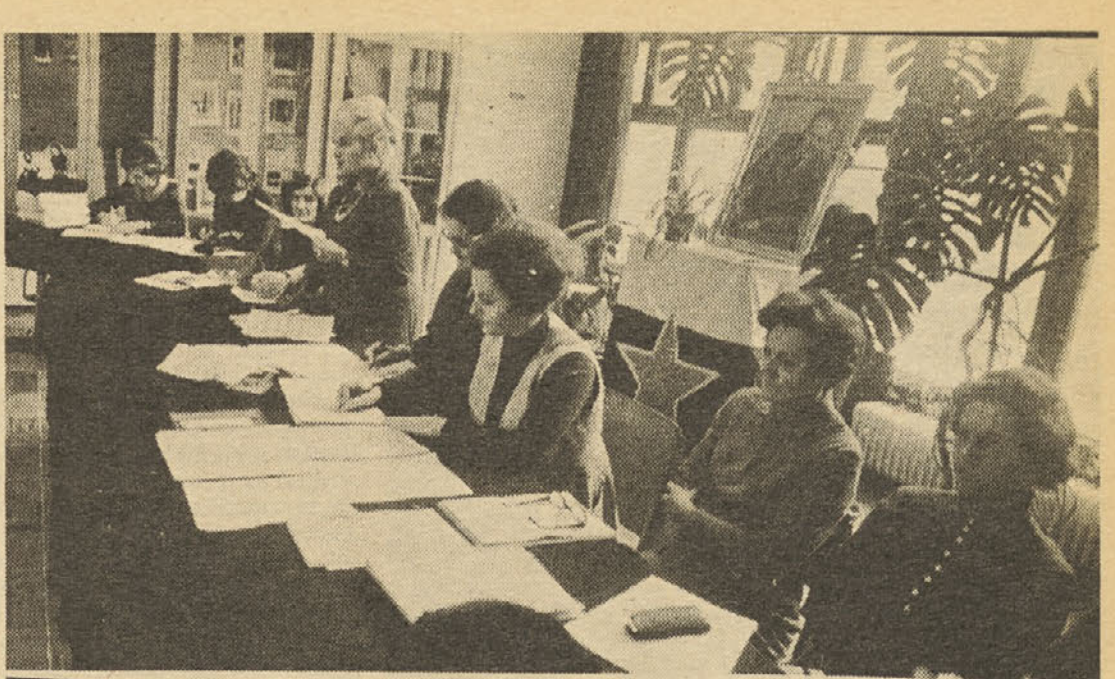
pisov, ki urejajo materialna vprašanja teh učencev, za iskanje novih poti in možnosti za ureditev njihovega življenja in dela. Pridružuje se prizadevanje za nove učne programe, za enake startne možnosti, za prožnejši sistem, ki bo vsem sposobnim in nadarjenim omogočil nadaljnje šolanje, za njihovo vsestransko, zlasti kulturno rast. Še in še bi lahko naštevati. Tudi mladinska organizacija močno čuti te žgoče probleme in jih zavzeto in ostro postavlja vedno znova na dnevne redove svojih konferenc. Prav je tako! Menim, da mora mladina sama odločnejše zahtevati, da se njihovi problemi čim hitreje in boljše rešujejo in da mora biti tudi sama pripravljena prispevati svoj delež.

Ob izdaji grafoskopskih podlog »Neme karte sveta in kontinentov« ter »Delovanje rek in morij«

Geografi-šolniki so zadnja leta na zborovanjih večkrat poudarjali potrebo po izdelavi številnejših grafoskopskih podlog. Zanje se je na svojih sestankih omenjalo tudi sekcija za šolski pouk pri GDS. Zadnji čas smo res dobili nekaj več podlog v izdaji Save-filma, zdaj pa še v izdaji Dopisne delavske univerze v Ljubljani (Parnova 39). Gre za dve izdaji Delavske univerze, ki imata naslov Neme karte sveta in kontinentov ter Delovanje rek in morij. Prva prinaša sedemdeset grafoskopskih podlog, ki so izdelane v obliki kontinentov in delov kontinentov. Zdi se, da je pri vseh vrstah koordinatna mreža in oba vrsta kartona. Neme karte so izdelane v obliki kontinentov, ki jih je izdelal učitelj geografije, ki že dolgo uporablja grafoskop, pa tudi istim, ki si ga bodo šele nabavili. Priložena so namreč tiskarske navodila, kako uporabljati neme karte pri pouku geografije. Kot primer, kako se lahko uporabijo, je zraven nima karta Evrope, štiri karte z raznobarno oznako določenega klimatskega tipa in še kompleksna klimatska karta Evrope. Glede na skrajnosti in tehnične izvedbe so delavski odlični, ocenjevalec pa se skrajnosti ob strokovnosti delavstva klime. To sestavljajo: predozemska, celinska, atlantska, zmerna in arktična klima. Nema karte, ki so jih kupujejo v celoti atlantsko, zahodni in atlantsko, vzhodni sredozemsko, Alpe mediteransko in celinsko, Dinarsko gorstvo mediteransko podnebje. Morda se sestavljajo karte držali naložbo, naj bo shema čim bolj poenostavljena, da si jo dijaki laže zapomnijo. Morebiti so neme karte namenjene predvsem splošnim šolam, čeprav tega ne piše in jih kupujejo tudi gimnazije. Kam pa nas tako poenostavljen pripele, se ne moremo prepričati ali oni učitelji, ki ga bo učencem iz gozdnate zahodne Slovenije povprašali, če ima njegov kraj zares sredozemsko podnebje. V učbeniku je namreč prebral, da ima slovenska obala submediteransko podnebje. Pogost izgovor, da je tiskarna premaknila barvne ploške s prave lege, to ni mogoče, ker je areal sredozemske klime premaknjen za nekaj kilometrov preko obalne linije in je bil torej v osnutku sredozemske klime namenjen še večji del Jugoslavije. Izraz arktična klima, ki obsega na karti najnevarnejši skandinavski polotok in najsevernejšo Rusijo, je v nasprotju s številnimi učbeniki, ki govorijo o tamkajšnji subarktični klimi. Opuščanje "submediteranske" in "subarktične" klime bi se sicer dalo opravičevati s potrebo poenostavitve. Teže pa je zagovarjati tako imenovano "zmerno" podnebje. Pri poenostavljenih shemah je osnovna pedagoška zahteva, naj bodo te take, da jih v višjih razredih pri izpolnjevanju znanja ne bo treba zamenjavati. Sposobne morajo biti nadaljnega razbraznjevanja. Mnogo laže je namreč neko stvar naučiti na novo, kot staro zmerne podnebja" pa učencem ne bo mogel vključiti v nobeno bolj strokovno in detajlirano klimatsko shemo. Ime mu bo zbuvalo asociacijo z zmernim (= zmerno toplim) podnebjem ali ga navajalo k naziranju o "zmernem evropskem podnebnju", ki pa ne pove ničesar. Po obsegu, kot je prikazan na karti, bi ustrezal naziv srednjeevropsko podnebje ali prehodno podnebje. Še bolj pa bi bilo uporabiti take nazive, ki bodo uporabljeni tudi pri drugih kontinentih (na primer Koeppe-nova klasifikacija). Priznati je treba, da je mogoče klime klasificirati po raznih merilih. Toda v vsakem primeru je treba najti ustrezne nazive, obseg tipa pa naj ustreza razloženim merilom.

Glede obsega pa je na obravnavani karti marsikaj sporno (na primer celinsko podnebje na južnem Švedskem ali na zakavkaškem nižavju v Gruziji ali Azejbajdžanu, mediteransko podnebje na severnem Krimu). Izdaja Delovanje rek in morij obsega osem prosojnic in črno-bele skice istih pojavov kot na prosojnicah, ki so za učitelja narisane na trdem papirju ter opremljene s kratko razlago. Skice so tehnično slabše izdelane kot v prej imenovani izdaji, zbuja pa tudi pomislek, ali ne bi bilo bolje to delovanje bolj ponazoriti na domačih primerih. Mnogo pomislekov pa zbuja besedilo. Tu in tam skuša vnašati nepotrebno novo terminologijo. Na prvem listu z naslovom Vpliv reke na pokrajino (snovi ustrežnejši bi bil naslov Vpliv rečne erozije na reliefno preoblikovanje). Pokrajina kot geografski termin pomeni kaj več kot to! beremo takole besedilo: „Količina tovara, ki ga nosi reka, je odvisna od razmerja med vodno prostornino in padcem. Zato spreminjanje prostornine vpliva na količino tovara“. Kaj je mišljeno pod „vodno prostornino“? Verjetno vodnatost ali rečni pretok. Verjetno so dejavniki, ki vplivajo na količino tovara, skrčeni na dva, na strmec in vodnatost, premošljeno in ne zaradi poenostavitve. Pri listu „Meandri in ostale oblike naplavljenih nižin“ piše: „Vrezan meander je posledica upadanja morske gladine“, na listu „Rečne terase“ pa beremo: „Sedanja dolina se je znižala zaradi dviganja kopnega ali ugrezanja morja“. Klimatska razlaga nastajanja erozijskih in akumulacijskih (delitev teh dveh tipov v izdaji pogrešamo) je povsod prezrta. Dr. Milan Šifer je večino življenjskega dela posvetil

raziskavam zvez med kvartarno klimo in tvorbo teras. Tudi A. Melik je v svojih številnih povojnih, poljudno pisanih geografskih delih nenehno opozarjal na klimatsko pogojenost naših teras, vendar, kot kaže praksa, še vedno premalo. Na prvem listu „Vpliv reke na pokrajino“ je ob ponazoritvi v besedilu podana delitev rečnega tovara na „plavje na površini reke, fine delce v suspenziji, minerale v vodi in na grob material na dnu struge“. Naziv „minerali v vodi“ zbuja vprašanje, ali grob material ali suspenzija ni iz mineralov. Navajeni smo govoriti o raztopinah (raztopljenih so-leh, raztopljenih mineralih, mineralizaciji in podobnem). Pri marsikaterem posplošenem besedilu bralec ne ve, kaj je avtor razlag hotel. Na primer: „Nekatere obalne oblike nastajajo zaradi nasprotnih vplivov na dviganje obale“. Skica, kako se kanjon razširi v V – dolino, je pojasnjena takole: „Stranski izseki, ki pod vplivom lokalnih vremenskih razmer in erozije ustvarjajo V – dolino“. V slovenski geomorfologiji doslej stranskih grap in žlebov nismo imenovali „izseki“. Če bi bilo namesto „lokalnih vremenskih razmer“ zapisano denudacija, posedanje gmot zaradi gravitacije ali preperevanja, bi bila razlaga mnogo bolj razumljiva. Sicer pa bi prikaz razširitve kanjona v V – dolino spadal na list „Razvoj doline“ in ne semkaj. Se in še bi lahko navajali nejasna in netočna mesta. Menim, da besedilo, tako kot je, pojasnjevanju skic bolj škodi kot koristi. Te pripombe niso napisane zato, da bi odvračale od nakupa idej. So le opozorilo uporabnikom, da si morajo razlage sami pripraviti. IVAN GAMS

Delovno predsedstvo občnega zbora zavoda za napredek gospodinjstva

Družba ve, koliko naš človek porabi, ne ve pa, kako živi

Ustanovitev novega društva pri zavodu za napredek gospodinjstva

Dne 15. januarja letos so učiteljice za gospodinjstvo na svojem občnem zboru za napredek gospodinjstva ustanovile svoje društvo, ki bo imelo svoj sedež v Ljubljani-Gradišče 2. Na novo ustanovljeno društvo naj bi zaživel na novih osnovah in zajelo vse družbene delavce, ki delajo na področju gospodinjstva vzgoje in pri reševanju nalog na področju stroke. Ustanovitev društva je narekovala potreba naše družbe in želja, da se ponovno združijo vsi kadri, ki delajo na tem področju. Spodbudi za ustanovitev je botrovalo nezanimanje zavoda za šolstvo in drugih institucij za to vrsto vzgoje na osnovnih in srednjih šolah. Zgovoren dokaz za to je že dejstvo, da to področje nima svojega strokovnega svetovalca, tako da je še tako prizadeven kader prepuščen sam sebi. Nedvomno je, da so stare napake, nesoglasja

zunaj in znotraj društva, poudarjajo gledanje na ta predmet na šolah, pomanjkljiva strokovnost in končno še zadnji udarec – ukinitve višje gospodinske šole v Grobljah, imeli za posledico popoln razpad društva. Kakovost dela se je nenehno zmanjševala, sledila je prekvalifikacija kadrov in celo zapuščenje služb na tem področju. Rezultat: danes poučuje ta predmet na mnogih šolah nestrokovno učno osebje. Živahno razpravo bi lahko povzeli nekako takole: Namen novega društva je predvsem skrb za strokovni in etični dvig članstva ter saniranje stanja na področju gospodinskega izobraževanja v Sloveniji. Opravičilo za to ustanovitev je članstvo našlo v položaju današnje družbe, ki je skoraj pozabila, kako živi naš človek, čeprav dobro ve, koliko porabi. Pozabili smo, da je osnova družbe – družina. Njej smo posvetili vse premalo pozornosti. Smotri gospodinskega pouka: vzgajati prave odnose do dela, ki se ne bo več ločevalo na „moško“ in „žensko“ delo, odnose med spoloma, občutek odgovornosti – osebne in kolektivne, navedenja na zdravo prehranjevanje, oblačenje, itd. predstavljajo dovolj jasen cilj: vzgajati pošte-

nega, zdravega in odgovornega samoupravljalca. Na novo ustanovljeno društvo je sprejelo svoj statut in akcijski program. Ta naj bi zajel naslednja področja: področje pouka na osnovnih in srednjih šolah, prehrano, varstvo, skrb za vzgojo srednje in starejše generacije, skrb za zdomce (njihov način prehranjevanja in skrb za njihove družine). Na vsakem področju bo delovalo nekoliko komisij, ki imajo jasne in konkretne dolžnosti. Vse komisije bodo sodelovale z us treznimi organizacijami, predvsem z zavodom za šolstvo, republiko izobraževalno skupnostjo, pedagoško akademijo, zavodom za zdravstveno varstvo in gospodarsko zbornico. Iz razprave se je pokazala neodoljiva potreba in zahteva po pedagoškemu svetovalcu za področje gospodinjstva pri zavodu za šolstvo, (pravica, ki jo ima že zdavnaj vsako področje). Sami smotri pouka predmeta pa ne dovoljujejo družbi še enega neupravičenega poskusa – postaviti vzgojno področje gospodinskega pouka med izbirna področja, ker bi to pomenilo nepotreben in škodljiv korak nazaj v našem skupnem prizadevanju za vzgojo. Tea Dominko

Dvojna emigracija

(Nadaljevanje s 1. strani)
darsko stanje tako diktira tudi vpis na tako imenovane „rentabilne“ panoge, da je nujno pospešiti ali propagirati vpis tudi na trenutno deficitarne panoge. Pospeševati je treba tudi podiplomski študij – tako številčno kot časovno (da se strokovnjaki čimprej spet vključijo v ustvarjalno delo). Vprašanje izrednih študentov pa je bilo na seji osvetljeno z obeh strani: to je po eni strani zares povečanje strokovnosti ob delu – po drugi strani pa so primeri, ko je samo ambiciozno stremljenje posameznikov zaradi povečanja dohodkov. Janez Sušnik je poudaril potrebo pisanja in razpravljanja o pomenu izobrazbe za našo slovensko družbo, in sicer s smotrom, da bi vsakomur postalo jasno, kako nujno moramo napredovati v tej smeri – sicer bomo nazadovali in prišli celo pod jugoslovansko povprečje. (Številčno smo takozve – rešujemo se le še s smotom.) Nujno je le še vložiti potreben denar v povečanje prostorov za srednje šole, pa tudi za visoke in višje. Posebno pozornost so posvetili razpravljavci prav dopolnilnemu izobraževanju prosvetnih delavcev. „Ne le nekajdnevni osvežitveni tečaji vsake toliko in toliko časa, potreben nam je sistem tečajev, ki bi bil osnova za sistem napredovanja prosvetnih delavcev z novimi nazivi in tudi materialno stimulacijo“, je dejala dr. Kornhauserjeva. „Pri nas je to neizdelano: po dveh letih, ko učitelj ali predmetni učitelj opravi strokovni izpit – tako rekoč odpade vsaka možnost napredovanja. Visokošolski sistem naj bi napravil načrt za vsebino in izvedbo seminarjev – samo organizacijo pa naj bi prevzel zavod za šolstvo, ki naj bi hkrati tudi spodbujal

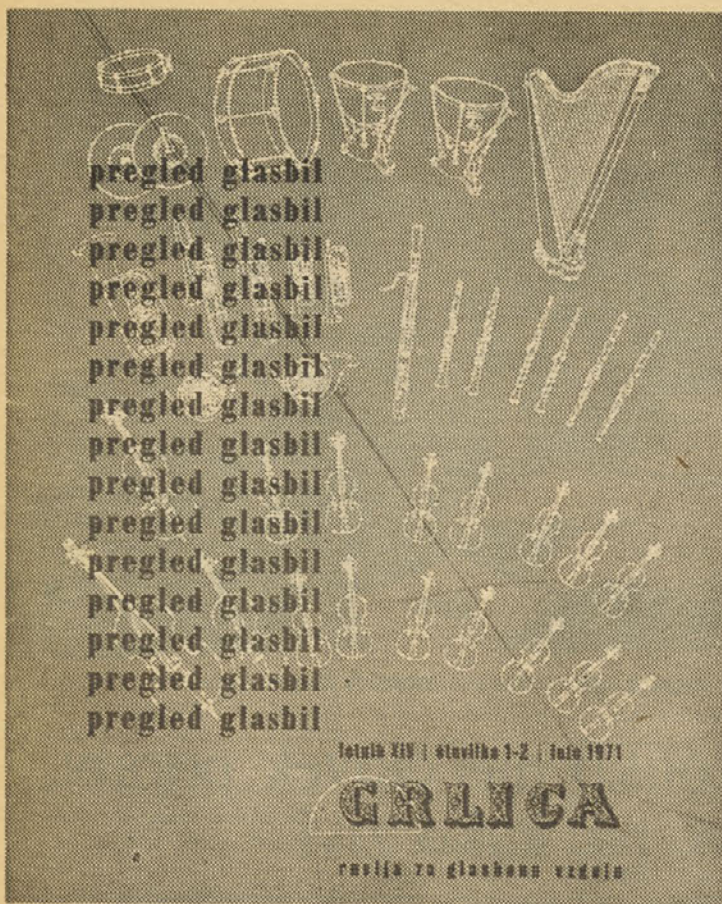
priprave sistema dopolnilnega izobraževanja prosvetnih delavcev.“ Tudi to izobraževanje bi potekalo poleg službe – kot dosti izpolnjevanj pri nas in v svetu. Torej so le potrebe po izobraženih kadrih? „Področje vzgoje in izobraževanja ni samo sebi namen“ je dejal Metod Cernetič. „Toda, kdo je tisti, ki je poklican in odgovoren, da verificira družbene potrebe po vzgoji in izobraževanju? To ni ozko prosvetna zadeva – to je definiranje družbenih ciljev. Ali lahko ljudje, zaposleni na področju vzgoje in izobraževanja, kaj pripomorejo, da bodo na primer delovne organizacije sprejemale več visoko kvalificiranih ljudi? 50 % delovnih organizacij nima predstave o svojem srednjeročnem razvoju!“ Tako imamo pri nas dvojno emigracijo: v tujino in pa v pasivizacijo. Ljudje se preprosto ne borijo za napredek. Kako prebiti širše družbene bariere in doseči, da bodo prizadevanja prosvetnih delavcev in ustanov imela nek učinek? Najhujša pomanjkljivost naših družbenih prizadevanj v najširšem smislu je – dezorganizacija. Predsednik izvršnega odbora izobraževalne skupnosti Ludvik Zajc je pozval sestavljalce osnutka načrta, da bi čimbolj sodelovali tudi potem, ko se bo začela javna razprava. Poudaril je pomen permanentnega izobraževanja na vseh področjih in dejal: „Naša stvar je, da opozorimo – ne preusmerimo – družbo na nujnost izobrazbe in znanja, kajti od sedmih priučitev in licenc s tujimi firmami ne bomo daleč prišli.“ Doslej zadnja varianta osnutka finančnega načrta republiške izobraževalne skupnosti za leto 1972 izkazuje 878 milijonov likvidnih sredstev (del sredstev je angažiran). (Sprejeto na re-

publiškem izvršnem svetu, dne 16. januarja 1972.) Prejšnji osnutek – že okrnjen zavoljo pomanjkanja sredstev – je predvideval 912 milijonov. Prvotni osnutek finančnega načrta dejavnosti v letu 1972 ter upoštevajoč 100 % realizacijo družbenih dogovorov, pa je znašal 1.200 milijonov dinarjev. Komentar je odboj. Izvršni odbor republiške izobraževalne skupnosti je po dolgi in ostri razpravi sklenil, da vzame to varianto na znanje le kot akontacijo sredstev za leto 1972. Izdelali bodo začasn predračun za prvo trimesečje, v katerem se izplačuje mesečno po 1/12 sredstev za lansko leto in to samo za tekoče dejavnosti. Vse, kar ni nujno takoj, se ustavi ali odobri pogojno glede štipendij in dijaških domov. Tu ni nikakega prilagajanja – ker ni možno. In to dvoje obdržati in izboljšati pomeni hkrati najučinkovitejši ukrep za zmanjševanje socialne diferenciacije dijakov in študentov. Skupščino republiške izobraževalne skupnosti je treba obvestiti, zakaj ni mogoče izdelati finančnega načrta za tekoče leto. Ko bo znano finančno stanje tudi na vseh drugih področjih, naj se konfrontira republiška skupščina in republiška izobraževalna skupnost. Stvar je preprosta: za prosveto naj, kar zadeva osebne dohodke, veljajo enaka pravila kot za vse ostale dejavnosti v Sloveniji, sicer pa naj ima enake možnosti kot ostale proračunske dejavnosti v republiki. Na seji so sprejeli tudi AKCIJSKI PROGRAM izobraževalne skupnosti za uresničevanje stališč 3. seje Konference Zveze komunistov Slovenije o socialnem zavarovanju in področju vzgoje in izobraževanja – seveda so naslovu dodali „v skladu z razpoložljivimi sredstvi“, kar je edino stvarno. NEŽA MAURER

ALI BO NOVA POT BOLJ ZGLAJENA?

(Nadaljevanje s 3. strani)
določi izobraževalni program, trajanje šolanja za vsak poklic in potrebno predizobrazbo. ZAKAJ KRČIMO ČAS ZA VZGOJO? Zakon določa za splošnoizobraževalni del programa teh šol samo slovenski jezik in družbenoekonomske predmete. Ob sprejemanju predloženih načrtov za te predmete so bila oporna v ospredju nekatera prpta vprašanja: zastarelost (anahronističnost) celotnega sistema in površnega obravnavanja teh kadrov, prihodnjih samoupravljalcev, pri oblikovanju razredne zavesti. Nadvse zanimiva in ostra je bila pripomba nekega razpravljavca, da zelo radi krčimo čas za vzgojo v celovito osebnost v fazi mladostnega razvoja, da pa smo v bitki za čas manj občutljivi npr. na univerzi, kjer traja šolanje v nekaterih primerih neodpušljivo dolgo! Nekaterim ni jasno, čemu imamo dva zakona s področja poklicnega izobraževanja. Menijo, da je to rešitev v sili, ker je bil osip v osnovni šoli prevelik. Mnogi učenci osnovne šole ne dokončajo, zato jim je zaprta pot v poklicno izobraževanje. V Prekmurju so začeli reševati to vprašanje z učnim šolanjem v Avstriji. V razpravi

je bilo poudarjeno, da so bili novi profili narejeni zato, ker za določene poklice res ni potrebnata tako široka izobrazba kot v srednji šoli. Zmotno bi bilo misliti, da so omenjeni novi profili nastali zato, ker nekateri učenci ne dokončajo osnovne šole. V tak poklic (npr. dimnikar) se lahko vključijo vsaki, ki to želi (teoretično npr. tudi z dokončano tehniško šolo). Rešitev teh problemov ni v odpiranju novih šol z nižjo zahtevnostjo in manjšo predizobrazbo, temveč v boju za čim manjši osip v osnovni šoli, kije dolžna kot obvezna šola dati vsem našim občanom enako osnovno izobrazbo. VSEM ENAKE MOŽNOSTI Mnogo razpravljavcev je govorilo o možnostih nadaljnjega šolanja teh učencev. Najbrž bo potrebno spremeniti zakonski predpis, ki sicer ne sme odstopati od postavljene norme (dokončana osnovna šola), v tem smislu, da je treba dati vsem možnost prestopa v šole višje stopnje prek posebnih dopolnilnih načrtov, sprejemnih izpitov ali na kak drug način. (Skepe s seje strokovnega sveta smo objavili v prejšnji številki.) TEA DOMINKO

DOMAČO IN TUJO USTVARJALNOST NAŠEMU OBČINSTVU

XX. jubilej ljubljanskega Festivala

Festival Ljubljana je naziv prireditvene poslovalnice, ki jo dobro poznajo vsi ljubitelji kulture. Njena razvejana dejavnost zajema široko paleto kulturnih prireditev: poletni festival, mednarodni festival jazza, mladinski teden, filmsko gledališče, koncerti (vokalni in instrumentalni), opere, operete, mešani govorno-glasbeni programi in še in še bi lahko naštevati. Letos praznuje Festival 20-letnico svojega bogatega in uspešnega delovanja, ki bo še posebej slavnostno poudarjen. Festival nudi kulturni skupnosti Ljubljana, republiški kulturni skupnosti ter vsem kulturnim skupnostim Slovenije široke možnosti aktivnega sodelovanja, saj oblikuje svoj program iz njihovih pobud in načrtov ter jih prilagaja potrebam Ljubljane in Slovenije. Festival naj bi postal osrednja agencija za posredovanje kulturne zabave (prvenstveno domače, pa tudi tuje ustvarjalnosti) našemu občinstvu. Tako izpričuje svoje plemenito poslanstvo in prispeva k vzgoji mladine in odraslih. Delovanje Festivala se nenehno razrašča, prireditve so vse bolj kakovostne, organizatorji iščejo vedno nove in nove oblike sodelovanja z občinstvom, upoštevajo njegove želje in težnje ter privlačnost programov. Jasno je, da naleti zavod pri tako obširni dejavnosti na vse mogoče ovire, ki pa jih uspešno premaguje z dobro mero požrtvovalnosti. Kljub težavam (večkrat tudi finančnim), odsnosti poslušalcev nekaterih

organizacij in pomanjkanja potrebnih kadrov. Pomembnost in težava Festivala bi morala biti jasna vsakemu, ki mu je pri srcu kultura našega naroda.

Ob visokem jubileju Festivala gre zavodu vsa pohvala in priznanje za uspešno in požrtvovalno delo ter naše prisrčno in najboljše želje za prihodnost. Ob tej priložnosti smo zaprosili za kratek razgovor direktorja Festivala Branka Dobravca.

V svojo odgovorno nalogo — dati vsakomur nekaj — ste vključili tudi šole; tudi njim posredujete kulturno zabavo. Kakšno je sodelovanje z njimi?

Naše sodelovanje s šolami traja že štiri leta. Čeprav je z nekaterimi šolami zelo dobro ali zadovoljivo, vendar v poprečju še zdaleč ni doseglo zaželenih ravni. Želimo namreč resnično in načrtno sodelovanje. Menim, da predstavlja veliko oviro pri tem zmotno mnenje nekaterih ravnateljev, da prenatrpanost učnega programa na šolah ne dopušča dovolj časa za tovrstne prireditve. Slabemu oz. romu pomanjkljivemu odzivu nekaterih šol botruje včasih nezadostna obveščenost, morda tudi pomanjkanje poslušalcev za tovrstno kulturo. Mislim, da gremo šolam kar najbolj na roko, saj prihajajo naši izvajalci celo v najbolj oddaljene šole, kjer nastopajo v avli dvoranah, telovadnicah. Spominjam se čudnega doživetja na nekateri šoli. Zveni skoraj kot neverjetna, bridka anekdota. Na neko šolo je prišel pihalni kvintet, pri katerem je nastopil svetovno znani hornist Jože Falout. Ravnatelj te šole jim je najprej priporočil, naj se takoj preoblečejo v narodne noše, ker je bil prepričan, da bodo igrali narodno zabavno glasbo! Ko je zvedel, „za kaj gre“, pa mu je postalo žal, da ne igrajo popevk, „da bi jih vsaj kdo poslušal“. Pokazalo se je prav nasprotno, kot je pričakoval. Mladina je zelo pozorno spremljala izvajanje, želela je celo, da so nekatere delovne programe ponavljali. Vidite, zmotno bi bilo misliti, da se mladina ne zanima za dobro glasbo. Treba ji jo je le znati približati.

Prepričan sem, da je večina ravnateljev na šolah vendarle spoznala, da pomeni ura takega kulturnega programa več kot deset strokovnih predavanj. Uvodoma ste omenili, da nekatere šole dobro sodelujejo z vami; katere so to?

Najbolje sodelujemo z glasbeno šolo v Celju. Še posebej bi želeli pohvaliti prof. Egona Kuneja, dirigenta komornega zbora kornice poslovalnice, ki je s svojo prizadevnostjo dosegel zelo lepe uspehe. Sledijo šole z območij Ljubljana-Center, šola Vič-Rudnik, Polhov Gradec, Ljutomer, Murska Sobota, Lendava, Slovenska Bistrica, Ravne na Koroškem.

Prejšnja leta smo delali z večjo zagnanostjo, sedaj delamo bolj zlagoma, ker deluje že dve leti Glasbena mladina Slovenije. Veliko je še neizkoriščenih možnosti — zaradi časa in nezadovoljive kadrovske zasedbe.

Kakšna je oblika oziroma način posredovanja kulturnih programov šolam?

Šolam posredujemo pretežno koncerte. Poleg domačih renomiranih izvajalcev želimo predstaviti tudi tuje. Jasno je, da je udarek na domačih. Žalostno je, da so naša velika imena, kot je Dubravka Tomšič, Igor Ozim, Ladko Korošec, ki jih svet dobro pozna, nekaterim našim ljudem še vedno neznana. Najuspešnejša oblika je glasba s komentarjem. Največ uspeha je imel doslej mladinski nastop v sestavi: Iliana Bratuž-Kocjanova — sopran, Jože Stabej — bas in komentator, Igor Dekleva — klavir. S svojim kupnim, ljubkim nastopom znajo približati to zvrst glasbe mladini in jo popeljati od operne arije dalje.

V mesecu maju bo letos že četrti mladinski teden, ob koncu šolskega leta v počastitev Titovega rojstnega dne. Vstopnice za vse kulturne prireditve so brezplačne. Vključen je ogled opere, koncerti, ogled ljubljanskih kulturnih znamenitosti kot osnova, dopolnilo so še razni izleti. Nosilec te velike kulturno-politične manifestacije je Festival, finančni in programski del pa sta prevzeli republiška ZMS in Glasbena mladina Slovenije.

In še nekaj. Ker je bilo lani ob Mladinskem tednu precej težav na Aškerčevi cesti, kjer je podnevi zelo težko doseči zaporo, smo se odločili, da bodo obiskovalci šli v ustrezne hiše, kjer se bodo vrstili programi, npr. v filharmoniji, operi, itd.

Pri vseh razgovorih se spotalnem ob denar, zato dovolite vprašanje: kakšna je finančna plat sodelovanja med šolami in Festivalom, ali bolje, kakšen delež morajo prispevati šole? Kdo pomaga pri financiranju teh prireditev?

Mislim, da so naše zahteve do šol skromne in prav zato naša prireditve dostopna. Na primer: če ima šola 600 učencev in prispeva vsak le 1,50 din, je s strani šole prireditev krita. Polovico stroškov krije republiški sekretariat za prosveto in kulturo. Na ljubljanskem območju krijejo stroške ljubljanske občine. Vztrajamo, da mladina sama prispeva svoj delež — zaradi vzgojnega momenta.

Doslej sva le mimogrede spregovorila o Glasbeni mladini Slovenije. Zanima me, kakšno je sodelovanje Festivala z Glasbeno mladino? Kakšne so razlike med obema? Ali je delo med vami in mladino usklajeno?

Glasbena mladina Slovenije se zelo uspešno uveljavlja že dve leti. Zelo dobre odnose imamo s to organizacijo zlasti v zadnjem času, saj si želimo resnične povezave. Nimamo nikakršnih monopoliističnih težej. Želimo postati nekaj servis Glasbene Mladine Slovenije. Pri našem zavodu bi imeli operativca, ki bi zastopal želje teže Glasbene mladine Slovenije.

Dejal bi, da se z Glasbeno mladino razlikujemo v naslednjem: Glasbena mladina je kot gibanje na višji ravni — pri njej naj bi izluščili nadarjeni posamezniki, ki bi jih dalje vodili in razvijali. Festival je šel na množičnost, na dvig splošne izobrazbe večine. Množičnost, ki pa ne gre na račun kakovosti. Gotovo je, da imajo pri tem velik delež pedagogi, ki pripravijo teren in izberejo način, kako mladini približati tovrstno kulturo.

Letos praznuje vaš zavod visok jubilej. Kaj bi ob tej priložnosti radi sporočili našim šolam? Kakšne so vaše želje?

Res je. Mislim, da smo svoj obstoj upravičili s svojo uspešnostjo, ki je sad naše prizadevnosti. Vsem šolam, ki so doslej sodelovale, se rad zahvalim. Želel bi, da bi jih bilo čedalje več. V šolah bi morali imeti vsako šolsko leto dva koncerta, enega v prvem in drugem drugem polletju. Seznam izvajalcev za mladinske koncerte ostane lanskemu — nespremenjen. Menim, da dva koncerta letno dosežemo določen odmev; eden se izgubi, večje število pa bi predstavljalo finančno in časovno obremenitev. Moje želje so želje vseh naših zavodu: ne želimo se zaganjati samo v en del Slovenije, pokrijemo želimo ves slovenski prostor in z vsemi najti skupen jezik.

TEA DOMINKO

Pozabljene samoupravne pravice

NAJ SE OGLASIJO PRAKTIKI IN STROKOVNJAKI!

Pod tem naslovom smo v lanskem 20. številki Prosvetnega delavca (10. decembra) pozvali naše bralce, naj povedo svoje mnenje o učni obveznosti učiteljev v osnovni šoli. Pred nedavnim smo prejeli tri prispevke praktikov.

Tovarišica Kukovčeva iz Ma-

lečnika pri Mariboru nam piše: Sem ena izmed mnogih prizadetih učiteljic osnovne šole, ki se čutimo ponižane in ogoljufane, ker je naše delo v razredu manj vredno. Tedensko moram opraviti največ ur na šoli (22 z dodatnim delom). Resda je bil pred leti zakon, da je učiteljeva obveznost predmetnik. Takrat je imel 4. razred celo 26 ur. Potem so to odpravili in vse delo enako ovrednotili; pa ne za dolgo. Spet smo se vrnili nazaj. Zakaj samo na nižji stopnji take razlike? Ali na višji stopnji vsi predmeti enako obremenjujejo učitelja? Nikoli! Če že delamo razlike, jih napravimo pošteno!

Ne moremo biti vsi elementarci, ne vsi fizikulturniki ali likovniki. Mislim pa, da smo vsi potrebni enotni slovenski šoli. Mar ne?

Povsod krajšajo delavcem de-

Zaposlena mati pogosto rešuje svojo skrb za otroke v skupnem gospodinjstvu s svojimi ali moževimi starši. V takšnem primeru posegata v otrokovo vzgojo dva rodova vsak s svojimi nazori, navadami ter zamotnostjo vsakodnevnih medsebojnih odnosov; to vzgojo še bolj zapleta. Nekateri starši, zlasti pa še dedki in babice, le težko slede zamotanim sodobnim družbenim dogajanjem, zaradi česar pride doma do drugačnega obravnavanja družbenih vprašanj, kot pa npr. v šoli. Otrok, ki seveda ne more imeti svojega stališča, zapade v dvome, postane negotov in se začneja počutiti krivega zdaj pred to zdaj pred ono stranjo, končno pa po svoji vesti ubere nekakšno srednjo pot.

Zaposlena mati daje svojega otroka pogosto v varstvo drugim osebam, ga nosi v jasli ali pa ga vodi v vrtec. Zaradi tega pride otrok že zelo zgodaj v stik z najrazličnejšimi osebami. To slabi njegovo povezanost z materjo ter daje priložnost za več vzgledov, ki pa so zato površnejši; zato se mora otrok prilagajati vedno znova ter se boriti za naklonjenost oseb, od katerih je trenutno odvisen. To delno krepki in dela samostojnejši otrokovi „jaz“, delno pa povzroča v otroku negotovost in bojazen, saj ostaja vprašanje njegove prilagoditve ter uveljavljanja nenehno odprto.

lovni čas, nam, učiteljem, pa so ga letos podaljšali — meni, v 4. razredu, kar za 3 ure. Lani sem jih dobila plačane po 20 din, zdaj pa ne več. Ali je to pošteno? Najprej dati, potem pa vzeti — to človeka res prizadene.

Iz Ptujja se je oglasil praktik AM z naslednjim pismom:

Res je, da je delo elementarcev težje. To vsi priznavamo; zato je tudi njihovo delo za nekaj točk višje ovrednoteno. To pa ne velja za učitelje 2. in 3. razreda. Tudi v teh razredih sem že učila. Delo v 4. razredu se mi zdi zahtevnejše (zlasti osnovno), domačih pismenih izdelkov je več. Zato potrebuje učitelj za njihovo korekturo tudi več časa. Primerjala sem učno obveznost učitelja drugega in četrtega razreda (21 ur). V šolskem letu je približno 35 tednov, ko zaradi praznikov ne odpade nobena učna ura: učitelj 4. razreda uči torej letno 105 učnih ur več kot njegov kolega v 2. razredu. Preračunano v delovne dni je to 25 delavnikov ali mesec dni.

Poleg teh se je oglasila še tovaršica, ki ni želela, da bi njeno pismo objavili. Tako zelo je bila ogorčena nad mnenjem našega uredništva, da je sklenila celo odpovedati Prosvetnega delavca. Opozarja, da ni pravično, da imata učitelj telesne vzgoje in slavist enako učno obveznost.

Našemu mnenju, objavljenemu v 20. številki Prosvetnega delavca, dodajamo še naslednje: Zdi se nam, da se s svojo kritiko, usmerjeno na republiški prepis, morda le ne obračate povsem na pravi naslov. Naše uredništvo si žal ne more pripisovati pravice „sojenja“ o tem, ali je učna obveznost res za vse pravično predpisana ali ne. Lahko povemo le svoje mnenje. Tudi tokrat menimo, da je mogoče navedena ne skladja, ki nastajajo v šolah, ustrezno urediti — po poti samoupravnih pravic, ki jih imajo delovne skupnosti.

Republiški predpis namreč ne določa učne obveznosti učiteljem togo; šolam daje tudi pravico, da posameznim učiteljem zvišajo ali znižajo učno obveznost za eno ali dve uri. To pomeni, da lahko tistim učiteljem, ki imajo več dela s pripravi na pouk (npr. učitelju

slovenščine, tujega jezika, kemije, fizike itn. — zaradi popravke zvezkov, pripravljanja poizkusov, proslav na šolah ipd.) zniža učno obveznost.

Morda se boste ob tem vprašali: zakaj ni tako določil že republiški predpis — kot je to bilo nekdaj? Za to so prav gotovo tudi tehtni razlogi. Jasno je, da so med delom posameznih učiteljev istega predmeta ali razreda velike razlike: eni opravijo zgolj delo v razredu, drugi pa veliko več. Zato je mnogo bolj pravično, da šole same ocenijo, koliko prispevajo posamezni učitelji s svojim delom k boljšemu vzgojnoizobraževalnemu delu zavoda. V skladu s tem naj tudi znižajo učno obveznost tistim, ki so do tega najbolj upravičeni.

Tudi druga možnost je: največkrat terjajo že organizacijski razlogi, da mora nekdo učiti več kot drugi. Izrazit primer za to so prav učitelji 4. razreda osnovne šole, ker morajo pač

opraviti toliko ur, kolikor jih predpisuje predmetnik.

Za sedaj še nimamo strokovnih analiz o tem, za koliko je delo učiteljic posameznih razredov zahtevnejše (pri tem mislimo na celotno delo in ne le na število učnih ur) pa tudi ne objektivnih meril za obseg celotnega učiteljevega dela. Kljub vsemu pa je to vendarle mogoče vsaj približno oceniti. Prav je, da prizna šola bolj obremenjenim učiteljem tudi višji osebni dohodek. Po sklenjenih samoupravnih sporazumih so v ta namen celo rezervirana posebna sredstva, namreč 2 % sredstev za osebne dohodke, iz katerih naj se nagradjuje večji obseg in boljše kakovost dela.

Bolje je namreč, če se delovne skupnosti šol o težavah, ki nastajajo zaradi različne učne obveznosti, pravično sporazumejo in uporabijo samoupravne pravice, ki so jim zagotovljene.

Uredništvo

Na Plavžu bodo dobili vzgojno-varstveni zavod

Na Plavžu, tem novem delu Jesenic, kjer živi približno 5.000 prebivalcev, so za otroški vrtec doslej uporabljali enostanovanjsko zgradbo, last ljudskega premoženja. Temeljna izobrazevalna skupnost, temeljna skupnost otroškega varstva in občina so začele reševati problem otroškega varstva takoj, ko so bile za to tudi denarne možnosti.

Kako je z urejevanjem novih prostorov in delom v tej varstveni ustanovi? Na to in še na nekatera druga vprašanja nam je odgovorila tovaršica Hilda Zgončeva, upravnica vzgojno-varstvene ustanove „Angelece Očepek“ na Plavžu na Jesenicah.

Koliko varovancev imate? — Zmogljivosti zavoda so bile ves čas veliko premajhne. Letno je bilo vključenih v 4 dopoldanske in eno popoldansko izvenšolsko skupino povprečno 116 otrok, v 2 šolski skupini pa približno 40 otrok. V pododdelku na Hrušici jih je bilo povprečno 20. Šolski oddelek je deloval od 1959. leta naprej. 1. septembra lani smo ga morali ukiniti zaradi preureditvenih del v zgradbi. Ker na obeh jesenjskih šolah podaljšano bivanje še ni bilo urejeno, smo staršem ustregli tako, da smo šolarjem omogočili, da prihajajo k nam na kosilo. V šolskem letu 1971/72 je bilo vpisanih skupaj 217 otrok; od teh je bilo 26 šolarjev in 18 otrok na Hrušici.

Ali ste morali sprejem otrok tudi odkloniti?

— Zaradi pomanjkanja prostora nismo mogli sprejeti 86 prijavljenih predšolskih in 26 šolskih otrok. Starše smo tolažili z upanjem na nov vrtec. Upamo, da ga bomo kmalu odprli.

Kdaj se bo to uresničilo? Boste imeli posebno slovesnost?

— Nova stavba bo skoraj dograjena in pripravljena za vstop do začetka februarja. Do takrat bomo naredili le še tri dohode k vhodom. Zunanost in igrišča bodo uredili spomladi. Po preselitvi v nove prostore bodo preuredili staro stavbo za prostor za dojenčke, kuhinjo, šrambo in upravno pisarno.

Posebne slovesnosti ne bomo imeli, k otvoritvi pa bomo povabili vse tiste, ki so skrbeli, da se je delo začelo in nemoteno potekalo. Nadzor je skrbno opravljal projektant Tija ing. Badjura iz Ljubljane.

Ali bo treba v novih prostorih več vzgojnega osebja? Kako ga boste dobili?

— Glede na to, da bomo lahko sprejeli več otrok, bomo potrebovali še eno medicinsko sestro pedagoške smeri in dve otroški negovalki. Kadra ne bo težko dobiti. Nekaj kvalificiranih vzgojnovarstvenih delavk se je že prijavilo, imamo pa tudi štipendistke, ki letos končujejo petletno vzgojiteljsko šolo.

Branko Blenkus

Modelarjev ne zadrži slabo vreme — kljub vsemu pridejo h krožku. Na sliki: člani modelarskega krožka Posavje. (Foto: Boštjan Novšak)

Izjemni otroci so potrebni izjemnega obravnavanja

H. D. Carter pravi: „Nadarjeni otroci prekašajo povprečne glede intelektualnih lastnosti, vedoželjnosti, originalnosti, usmerjenosti svojih ciljev in vztrajnosti, smisla za humor in zdravega presojanja. Takšni otroci niso le intelektualno superiorni, marveč tudi fizično bolj razviti, socialno in čustveno zrelejši ter nasploh samostojnejši. Uspeh nadarjenih učencev katerekoli starostne stopnje je v povprečju boljši kot uspeh njegovih vrstnikov.“

Nobenega dvoma ni, da pomenijo zlasti še posebno nadarjeni otroci velik kapital ne samo za narod, katerega pripadniki so, marveč — neredko — za vse človeštvo. To velja zlasti za t. i. „čudežne otroke“, ki s presenetljivo nadarjenostjo bodisi za določeno področje znanosti bodisi za določeno področje umetnosti že zelo zgodaj (praviloma že v predšolski dobi) in na presenetljiv način opozarjajo na svojo izjemnost in razvijajočo se genialnost. Zgodovina znanosti in zgodovina umetnosti sta polni dokumentiranih primerov, v kako družbeno dragocenega se utegne razviti takšen otrok, če mu je okolje vsaj količkaj naklonjeno.

Žal je odnos družbe do nadpovprečno nadarjenih otrok še danes marsikje nečloveško mačehovski. Za sedaj je zanje zares boljše poskrbljeno le v dveh atomskih velesilah: v ZDA ter v Sovjetski zvezi. Ko so pred leti sodelavci novosibirskega centra za matematiko, fiziko in kemijo iskali ustrezne talente, so jih dobili nemalo prav med vaškimi otroki, obetajočih konstruktorjev pa so našli največ med „trojkarji“, t. j. učenci, ki so dosegali le zelo povprečen šolski uspeh zato, ker jih je bolj privlačevalo ukvarjanje z uresničevanjem lastnih zamisli kot pa guljenje zanje nemalo suhoparnih in nepriljubljenih šolskih predmetov. Seveda so bila za lovce na mlade talente temeljna merila testno ugotovljene resnične sposobnosti, medtem ko so bili šolski redi v redovalnicah in spričevala zanje šele drugotnega pomena. Določeno skrb nadarjenim otrokom sta začeli posvečati tudi ZR Nemčija in Anglija, vse druge države pa zelo zelo zaostajajo.

Pomanjkljiva osveščenost družbe glede teh otrok ter še nerazvita skrb zanje je do neke mere razumljiva, saj sestavljajo le-ti samo neznamenit odstotek celotnega prebivalstva in jih je tudi sicer težko pravočasno poiskati.

Šole, ki jih sicer obiskujejo šoloobvezni otroci, pri izredno nadarjenih šolarjih navadno povsem odpovedo; preprosto zato, ker s takšnimi učenci ne vedo kaj početi. Razumljivo je, da povprečni učitelji s takšnimi učenci ne delajo preveč radi, saj jim uhajajo izpod prstov, silijo daleč naprej, so neusmiljeno kritični do učiteljevih lapsusov pri podajanju učne snovi, se dolgočasijo ob razlagi in se ukvarjajo z drugimi reči — skratka, ne morejo se prav vključiti v redni toda zanje pretesni in premalo privlačni šolski okvir. Posledice so nemalokrat represalije, na katere izredno nadarjeni in zaradi nepedagoškega pristopa prizadeti otroci reagira bodisi z napadalnostjo do okolja ali do sebe; pojavijo se nevrotične motnje, stik z okoljem se nevarno omaje in otroci, ki bi morali postati ponos šole, ki jo obiskujejo, se izrode v neprilagojene osebnosti; v šoli celo nazadujejo, namesto da bi hitro napredovali. Zato vsekakor ne bi bilo niti pedagoško niti gospodarno, če ne bi zelo nadarjenim otrokom posvečali vsaj toliko pozornosti, kot jo danes že posvečamo duševno podnormalno razvitim. Pedagoški aksiom je, da so izjemni otroci potrebni izjemnega obravnavanja.

Eden izmed načinov individualnega obravnavanja izredno nadarjenih učencev je tudi šolska akceleracija; to pomeni, da takšnemu šolarju omogočimo hitrejšo napredovanje iz razreda v razred oziroma predčasno dokončanje šole, ki jo obiskuje. Naša šolska zakonodaja je v tem pogledu že storila pomemben korak naprej. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (Ur. l. SRS, 108-14/69) pravi v 9. členu: „Osnovna šola lahko omogoči izredno marljivemu in sposobnemu učencu, da konča razred prej kot v enem šolskem letu. Če je učenec po prejšnjem odstavku končal osnovno šolo prej kot v osemih letih, se šteje, da je izpolnil šolsko obveznost.“ V Sloveniji smo že imeli nekaj primerov, ki so jim ta zakonska določila omogočila hitrejšo šolsko napredovanje. Seveda je treba izjemno nadarjenim učencem tudi sicer posvetiti posebno pozornost, odkriti njihova nagnjenja in interese, specifične sposobnosti pa začeti čimprej načrtno razvijati, ne da bi bila pri tem prizadeta otroškost teh otrok.

Vsekakor je prav, če se naši pedagogi praktiki temeljiteje seznanijo tudi s problematiko šolskega napredovanja izjemno nadarjenih otrok. Na najkrajši možni način je ta problem obdelan v knjižici „Ubrzano napredovanje učenika osnovne šole“, ki sta jo napisala I. Furlan in A. Kobola, izdala pa pred kratkim zagrebška založba Školska knjiga. Knjižica (v latinici), ki zajema poleg obsežnejšega seznama ustreznih domače in tuje strokovne literature tudi predlog pravilnika o pospešenem napredovanju visoko nadpovprečnih in nadarjenih učencev v osnovni šoli (za SR Hrvatsko) ter vzorec izpolnjevanja matične knjige za učenca, ki izredno napreduje, kakor tudi način izpolnjevanja spričevala zanj, ima 112 strani. Predmetno kazalo žal ne rabi svojemu namenu, ker posamezni pojmi niso opremljeni z navedbo ustrezne strani. Cena knjižice je 30. din.

VIATOR

Enotna osnovna šola predstavlja pri nas za otroke enega letnika enake zahteve, čeprav je stopnja razvitosti teh otrok zelo različna. Da bi razlike v duševni razvitosti med otroki vsaj malo zmanjšali, smo tudi v Sloveniji po vzoru evropskih držav, ki imajo podoben šolski sistem, uvedli merjenje zrelosti otrok za vstop v šolo. Od leta 1965 do 1970 smo psihologi, zdravniki, elemen-

»Imeli smo polna usta prahu!«

(Nadaljevanje s 4. strani)

koli krika spustili po lestvi, ki jim jo je spustil hišnik Babič, na prostost. Zadnja je, kakor kapitan ladje, zapustila opustošeni razred učiteljica Agica.

Nihče ni bil ranjen, čemur se danes vsi čudijo, in edino, kar lahko rečemo, je to, da je bil ta dogodek sreča v nesreči. Pri vsem tem pa se lahko vprašamo, kaj bi bilo, da ne bi bilo priselne učiteljice Agice, ki je menda tik pred nesrečo dejala otrokom, naj odmaknejo stranske klopi, da ne bo padal po njih omet. Prav tja, kjer ni bilo več klopi, je tri minute pred omorom zgrmel plaz, ki bi lahko povzročil veliko nesrečo. Marsikoga v Šmarju pri Jelšah in najbrž še kje, kjer so podobne in morda še slabše razmere, zanima: kaj, če se to še zgodi? Precej jasno je, da je v šmarski občini še več šol, ki ne ustrezajo temu naslovu, da je v občinah več stavb, kjer pokajo zidovi, kjer so prav tako prepereli tramovi, kot so bili v šmarski občini.

Nekaj podobnega bi se bilo kmalu zgodilo tudi v stari šoli na Pilštajnu, kjer so v zadnjem trenutku podprli strop s tramovi. Ob vsem tem pa se ponuja, skoraj vsiljuje vprašanje: ali nas mora k dejanju res prisiliti nesreča, žrtve? Se bomo osvestili ali ne?

Moj namen nikakor ni bil napisati reportaže, ki bi pokazala, kaj so pri tem občutili otroci. To bi bilo odveč, saj najbrž vsi vemo, da občutki smrtnega strahu niso ne vem kako prijetni.

Moj namen je predvsem pokazati na nekaj drugega. To drugo je občina, njen gospodarski potencial, zmoglost rešitve problema. Te možnosti v šmarski občini, ki se ubada s kopico problemov, od socialnega razlikovanja, po katerem je postala neslavno slava, do želje da zagotovi čimveč delovnih mest svojim ljudem, ki odhajajo v tujino, ni. Preprosto zato, ker pač nima od kod vzeti, kljub temu da je bilo za šolstvo precej narajenega.

Kaj meni o tem ravnatelj šole, v kateri se je vdrl strop, kjer so v razredu ležali ogromni kosi zidu, polomljene klopi in

tarci in socialni delavci preverili zrelost za šolo pri okrog 20000 otrocih. To je uvažanje teamskega strokovnega dela na šole, čeprav te nimajo šolske svetovne službe. 500 otrok je bilo napotenih komisijam za kategorizacijo otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, 500 otrok je bilo obravnavanih med rednimi primeri vzgojne posvetovalnice. Veliko otrok (1500) smo obravnavali pred

je skozi odprtino v stropu gledalo v razred nebo?

„Enkrat je že prišla strokovna komisija iz zavoda za raziskavo materiala, ta teden pa bo prišla še drugič“, je rekel ravnatelj Jože Jakoš. Trenutno smo zadevo zasilno rešili. Podprli smo strop s tramovi, to pa je tudi edino, kar smo lahko storili. V drugem nadstropju ni poka. Otroci so deloma v tehnični delavnici, kjer pa je precej mrzlo, trije „oddelki“ pa so doma in izmenično prihajajo v šolo. V počitnicah bomo saj delno izvedli sanacijo, v nobenem primeru pa ne bomo mogli uporabljati dveh učilnic.

Čeprav čakamo na odločitev zavoda za raziskavo materiala, vendarle menim, da se tukaj ne bo dalo dosti narediti. Sanacija, kolikor bi prišla v poštev, bi bila najbrž tako draga, da se ne bi izplačala. Edina rešitev bi bila gradnja novega poslopja, trenutna rešitev pa bo pouk v treh izmenah. Nekaj učencev bomo prešolali v bližnji Sentvid, kamor jih bomo vozili z avtobusom. Kaže, da perspektive niso nič kaj rožnate, tudi za gradnjo novega poslopja ne, saj občina nima denarja.

Tako o vsej zadevi ravnatelj „nesrečne“ šole.

Ker sem že omenil občino, torej še besedo o njej, oziroma o tem, kaj pravijo o reševanju tega — za sedaj najbolj perečega problema v šolstvu šmarske občine.

Predsednik skupščine občine Šmarje pri Jelšah Beno Božiček pravi: „Komisija zavoda za raziskavo materiala bo pregledala tudi vse ostale šole na našem območju. Na ta način bomo ugotovili, kje je treba kaj popraviti, in kje se ne izplača. Kakor hitro bodo rezultati preiskav znani, se bomo morali pogovarjati s temeljno izobraževalno skupnostjo, zakaj sami ne zmoremo bremeniti.“

Beno Božiček je bil torej kratak, to pa je povsem razumljivo in vem tudi, da mu ni najlažje pri srcu.

Vprašan, ugibanj, rešitev in tako naprej je dovolj, samo: ali bomo počakali na naslednjo nesrečo, ki mogoče ne bo tako prizanesljiva?

Milenko Strašek

prezgodnjim všolanjem in najmanj dvakrat toliko otrokom omogočili všolanje, ker so prehiteli svoj razvoj.

Priznanje nam je bil nekaj odstotkov zmanjšanih otip v šoli in prepričanje, da smo vsako leto obvarovali 3000 otrok pred nepotrebnimi frustracijami, ki bi zelo verjetno povzročile motnje čustvovanja in razvoja osebnosti.

Novi način sprejemanja otrok v šolo je terjal po šolah spremembo starih navad, vznemiril je čustva mnogih staršev in jih silil, da razumsko sprejmejo resnico o šoli, še preden so jo utegnili spoznati z lastnimi izkušnjami. Kritikov ni manjkalo tudi v strokovnih krogih.

Ali imamo pravico testirati otroke? Je tako delo smiselno in ekonomično? Imamo dovolj zanesljive, objektivne in veljavne metode? Ali ne iščejo v testiranju opravičila za svoje neuspehe? Ali psihologi na račun testiranja ne zaslužijo preveč? Ali nam ne bo testiranje zmanjšalo števila razredov in vzelo delovnih mest učiteljem? Ali ni bolje uvesti male šole? ...

Ker čustvenim izbruhom in nekonstruktivni kritiki največkrat botruje neinformiranost, želim z nekaj podatki predstaviti način preverjanja zrelosti šolskih novincev v Mariboru in sosednjih občinah z željo, da bi vsakoletna akcija čimbolj koristila otrokom, njihovim staršem, pedagogom in tudi strokovnjakom, ki to delamo.

Mislím, da je poznavanje otroka ob vstopu v šolo nujna osnova za uspešno vzgojo in učenje na elementarni in višji stopnji ter predstavlja velik del v prizadevanju za zmanjšani otip.

KAKO MERIMO ZRELOST

Preden je stopil v veljavo sedanjí zakon o osnovni šoli, ki

določa komisijsko preverjanje zrelosti, so šole sprejemale v prvi razred praviloma sedemletne otroke, šestletne pa le, če je bilo dovolj prostora. V navadi je bilo opuščanje šole po enem mesecu, če neobvezni otrok ni bil dovolj uspešen. Da bi otroke obvarovali takih nepotrebnih frustracij, so nekateri pedagogi pošiljali že vrsto let neobvezne otroke v vzgojno posvetovalnico, kjer jim je psiholog predlagal všolanje ali odložitev ali kak drug ukrep na osnovi izvida in metod klinične psihologije.

Leta 1964 so osnovne šole takratne skupščine občine Maribor-Tabor organizirale pregled zrelosti vseh 400 novincev. Delo so opravili psiholog, zdravnik in socialna delavka.

Ta akcija je tako zelo spodbudila šolnike, da so zahtevali testiranje novincev za vse šole v Mariboru v letu 1965.

Leta 1965 je vzgojna svetovalnica Maribor v sodelovanju z univerzo v Ljubljani in avtorjem standardiziranega Testa za šolske novince organizirala pregled zrelosti za 1600 šolskih novincev. Dobljeni rezultati, razporejeni v normalno distribucijo, so omogočili naslednje ukrepe:

76,32 % sprejem v šolo brez posebnih ukrepov.

10,25 % odložitve všolanja za eno leto in vključitev v vrtec.

10,53 % sprejem v šolo ob nenehni dodatni individualni pomoči.

2,90 % všolanje v posebno osnovno šolo — kategorizacija.

Več kot testiranje celotne populacije in predlog za ukrepe je v tem letu pomenila individualna obravnava približno 40 otrok v vzgojni posvetovalnici in analiza duševnega razvoja otrok, ki so na testu za novince dosegli nižji rezultat (C=3). Vzroke nezrelosti smo analizirali z oceno otrokovega družinskega in kulturnega okolja oziroma pogojev razvoja.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Praktično delo je preizkus znanja — hkrati pa tudi urjenje rok. (Foto: Jože Gal)

OTROK IN TELEVIZIJA

Z učenci izbirajmo oddaje

Ceprav naša televizija še nima svoje posebne šolske televizije, pa je vendar v rednem programu precej oddaj, ki so namenjene mladim gledalcem. Prav o teh oddajah je zelo malo ocen. Mora biti nekaj posebnega, tako kot je Bratovščina Sinjega galeba ali Erazem in potepuh, pa še več o Piki Nogavički. No, nekaj več smo lahko prebrali o nagrajenih oddajah, kot sta Srečni metulj in Čarobna noč v prodajalni instrumentov. Ocenjene so v glavnem nove domače oddaje. Premalo je pisanega tudi o mladinskih oddajah, ki bodo prišle na program. Če pomislimo, kaj vse je bilo napisanega in naslikanega o Mestecu Peyton, ki tega prav gotovo ne zasluži. Zato ni čudno, da velik del mladine to oddajo gleda, medtem ko gre marsikatera mladina namenjena oddaja mimo mladih, saj nanjo niso bili opozorjeni.

Ker naši otroci veliko presedijo pred televizorji, potem prav gotovo ne moremo mimo televizije tudi v šoli. Otroci gledajo mnoge oddaje brez priporočil, razlag oziroma dopolnil. Kaj gledajo in kaj jim ugaja? To me je zanimalo in vprašanje sem postavil učenkam in učencem osmega razreda. Od 24 učencev jih redno gleda TV program kar 21. Med oddajami, ki jih gledajo, so našli 27 različnih oddaj od celovečernih filmov do nadaljevanke Doktor Dolittle, pa tudi Dekamera gledajo in vzgojne oddaje. Največ gledalcev imajo celovečerni filmi, posebno ciklus — Slavna imena — (19), potem Doktor Dolittle (16), Mestece Peyton (12), športni

prenosi (10), Oddelek S (9), TV dnevnik (8), Svet, v katerem živimo (6), Mikslimeter (5) itd.

Po priljubljenosti bi oddaje lahko razvrstili takole: Doktor Dolittle (10), Mestece Peyton (9), celovečerni filmi (8), Oddelek S (5), športni prenosi (4), potem pa še TV križanka, S kamero po svetu, Svet, v katerem živimo (2) in nazadnje še Veseli tobogan, Kulturne diagonale, Na sedmi stezi, zabavne oddaje, otroške oddaje (1).

Seveda bi bil vrstni red v sedmem razredu malo drugačen, precej drugačen pa v tretjem ali prvem razredu, pa čeprav bi risanka — nadaljevanke Doktor Dolittle bila verjetno povsod na prvem mestu. Prav zato ni slabo nekaj podobnega preizkusiti v vsakem razredu. Televizije je v otrokovem prostem času toliko, in tako močan vpliv na mladega gledalca ima, da je nujno, da o tem tudi v šoli spregovorimo. Seveda pa moramo vsaj delno spremljati TV program in vsaj približno vedeti, kaj gleda in kaj misli o oddajah, ki jih spremlja tudi naš otrok-učenec.

Prosvetne delavce in posebno starše bo treba opozoriti na oddajo VZGOJNI PROBLEMI. Prva oddaja je bila v petek, 7. januarja, ob 18.45 in ste si jo najbrž ogledali. Naslov prve oddaje je RAZVADA ALI MOTNJA, ki jo je pripravila psihologinja TILKA KREN iz Maribora. Vseh oddaj je enajst in jim je ljubljanska televizija namenila naravnost odličen čas: pred Mestecem Peyton.

MILOŠ DJUKIČ

Ob celjskem samoprispevku

„Vaš da — smeh v naših očeh“. Takšen je naslov enega izmed lepakov, ki jih te dni vidite v Celju na vsakem koraku. Vsi ti lepaki in parole pozivajo občane, naj se na referendumu za šolske in vzgojno-varstvene ustanove odločijo za samoprispevek. Referendum bo šestega februarja. Vsi v Celju si vroče žele, da bi uspeli, da bi njihovi otroci dobili spodobne prostore, da bi cicipani in pionirji živeli v sodobnih in moderno urejenih šolah.

Na celjskem novem naselju Otoku čaka na vrtec 105 otrok, na Ostrožnem 70. Na Hudinji so že pred dvema letoma prijavili 150 otrok, vendar zanje ni prostora, na Dolgem polju 23, v Štorah, v znanem industrijskem naselju z železarno, pa vrtca sploh ni.

Marija GORŠIČ

Skoraj vse šole v Celju in bližnji okolici so premajhne, mnoge med njimi pa ne ustrezajo več potrebam modernega osnovnega šolstva. Nekatere med njimi dosegajo že častitljivo starost.

Prav zaradi vsega tega so se odločili za samoprispevek, ki naj bi Celju in bližnji okolici pripomogel, da bodo dobili štiri nove vrtce, dve novi osemletki in vrsto novih učilnic.

Povprašali smo občane, kaj menijo o samoprispevku, o današnjem položaju šolstva in otroškega varstva.

Dr. Ivan Kopač, predstojnik celjske bolnišnice:

Ivan KOPAČ

„Ker matere niso dovolj zaščitene — pri tem mislim tudi na urejeno varstvo otrok, predšolskih in šolskih, opazimo v zadnjem času, da je pri nas nataliteta nižja kot v drugih občinah in da smo v slovenskem merilu na zadnjem mestu. Nataliteta je manjša predvsem v industrijskih centrih.“

Ali je čudno, da si dekle ali žena ne upa roditi otroka, ko niti ne ve, ali ga bo imela kam dati. Iz tega izvira nemalo tragedij: veliko splavov in mrtvorojenih otrok. S samoprispevkom bo zagotovljen vsaj minimum, jasno pa je, da bo treba narediti še zelo veliko.“

Fran Roš, književnik, učitelj v pokoju in publicist:

„Samoprispevek mora biti, šolstvo moramo rešiti, vsaka zamuda se nam lahko krepko obrestuje. Izobraževanje je pomemben dejavnik v vsakem narodu in velik adut napredka, posebno pri nas, ki smo majhen narod. Položaj, kakršen je, nam tega ne more dati, če pa bi gospodarili pametneje, bi lahko že več naredili, kot pa smo doslej. Kljub vsemu, glasoval bom ZA. Predvsem zato, ker moji pomisleki, ki jih ni malo, otrokom

na noben način ne bodo pomagali. Moj pogled je usmerjen v prihodnost.“

Martin Lapornik, ekonomski tehnik, samski, iz Celja:

„Kljub temu da nimam družine, vidim, da so na celjskem območju velike potrebe. Denarja ni, torej ga bo treba zbrati kjerkoli že. Sploh me ne moti, ker mi bodo odtrgali tisti odstotek od plače, zato akcijo o samoprispevku toplo pozdravljam. Ne smemo biti sebični in pristranski. Že dejstvo, da bo tudi moj otrok, če ga bom imel, kdaj užival dobrine urejenega otroškega varstva in dobrih šol, je dovolj, da odločno podprem akcijo, čeprav sem samec.“

Marija Voglar, prodajalka na celjski tržnici, ima tri vnuke. O samoprispevku pravi takole: „Vesela sem, da se tako zavzemajo za mladino. Moji vnuki bodo drugače živeli, kot sem jaz. Ne bo jim treba stati ure in ure na vročini in mrazu. Po osvoboditvi sem morala ostati doma, ker nisem imela nikogar, ki bi skrbel za otroke, čeprav bi mi zelo prav prišlo, če bi bila v službi. Sedaj, kadar sem prosta, pazim na vnuke, čeprav je v soseščini vrtec, v katerem pa ni več prostora. Prav zato sem za samoprispevek, ker je za otroke.“

Marija Goršičeva, gledališka igralka, članica SNG v Celju:

„O pomembnosti dobro opremljenih šol in vzgojnovarstvenih ustanov menda ni treba posebej govoriti. Želim predvsem to, da bi lahko učitelji posvetili čim več časa otrokom tudi v drugih predmetih, zato upam, da bo referendum uspel. Ker sem pač gledališka igralka, je moja največja želja, da bi čim več otrok videlo gledališke predstave, sploh se otroci iz okolice. To bo najlažje doseči z večjo splošno razgledanostjo. Ali — povedano drugače: šola naj ima dobre učitelje, opremljene kabinete, učilnice, knjižnice. Iz tega seveda sledi, da sem za samoprispevek, še več, poudarjam, da je nujen.“

Stanko Lorger, nekdanji šampion na atletski stezi, danes profesor na ekonomski srednji šoli v Celju:

„Kot šolnik se zavedam, in to tudi poudarjam, da je bilo za naše šolstvo precej narejenega. Na žalost pa so potrebe še vedno večje kot možnosti. Mislim, da skoraj ni drugega izhoda, kot da izboljšamo današnje pogoje s samoprispevkom. To pa pomeni, da ga podpiram in da bom glasoval ZA.“

Vem, kako je bilo hudo, ko so bili moji otroci še majhni in kako srečen sem bil, ko sem jih lahko dal v vrtec. Kaj meni Stanko Lorger o telovadnicah, smo ga na žalost pozabili vprašati...

Janko Cigoj, sodnik za mladoletnike na okrožnem sodišču v Celju:

„Velikokrat je bilo povedano, da so mladoletniki premalo nadzorovani. To zadevo dobro poznam, saj že sedem let vodim oddelek za mladoletnike. Navadno je tako, da sta zaposlena oba prestopnikova starša; za otroke torej nihče ne skrbi in je prepuščen cesti. Če bo referendum, oziroma samoprispevek prispeval k temu, da otroci ne bodo več na cesti, da bodo lahko ostali v šoli v podaljšanem bivanju, potem ga seveda podpiram z vsem srcem. Zakaj? Tudi zato, ker je bilo v preteklem letu za 25 do 30 % več delinkventne mladine kot v letu 1970. Kljub vsemu: moja vera v človeka, zlasti v mladega, je močna.“

Samo nekaj ugotovitev, nekaj mnenj in že je jasno, čemu in zakaj vrtci, šole, da o telovadnicah, ki so bile vedno na repu, ne govorimo. Mislim, da bo sleherni, ki se bo šestega februarja odpravil na volišče, glasoval za samoprispevek.

Milenko Strašek

Zastopstvo inozemskih tovarn in konsignacije

TEHNO UNION LJUBLJANA

Ljubljana, Vošnjakova 5

VABI NA OGLED RAZSTAVE:

NEGA PERILA

OD 23. FEBRUARJA DO 8. MARCA 1972
V PROSTORIH POTROŠNIŠKEGA
INFORMATIVNEGA CENTRA CZNG
V LJUBLJANI, GRADIŠČE 2

2. III. 1972 BO OB 9. URI V RAZSTAVNIH PROSTORIH
SIMPOZIJ z naslednjim programom:

9.—10.30 PREDAVANJE O APARATIH ZA NEGO PERILA
FIRME CTC

11.—12.30 PREDAVANJE IN DEMONSTRACIJA O MONGAH
FIRME CORDES

PREDAVANJA IZVAJAJO STROKOVNJAKI FIRM IN BODO
PREVAJANA.

OPOZARJAMO SE NA NASLEDNJE PRIREDITVE:

LJUBLJANA:

V RAZSTAVNEM PROSTORU CZNG
24., 25. FEBRUARJA IN 1. MARCA 1972
OD 9. DO 12. IN OD 17. DO 19. URE

ZAGREB:

V PROSTORIH PREDSTAVNIŠTVA TEHNO UNION
RADE KONČAR 53
28. IN 29. FEBRUARJA 1972
OD 9. DO 14.30

BEOGRAD:

V PROSTORIH PREDSTAVNIŠTVA TEHNO UNION
BRANKOVA 32
3. IN 4. MARCA 1972
OD 9. DO 14.30

SARAJEVO:

V PROSTORIH PREDSTAVNIŠTVA TEHNO UNION
ĐURE ĐAKOVIĆA 6
6. IN 7. MARCA 1972
OD 9. DO 14.30

DEMONSTRACIJA LIKANJA

Z NAJNOVEJŠIMI LIKALNIMI AVTOMATI FIRME CORDES

Vsa pojasnila o aparatih zahodnonemške firme

Cordes

in švedske firme

CTC

daje generalni zastopnik za Jugoslavijo

tehno union

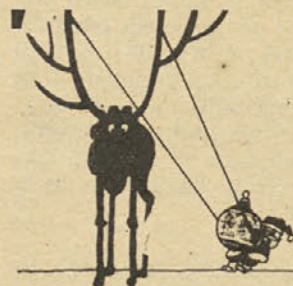
CENTRALA: LJUBLJANA, VOŠNJAKOVA 5
IN ZGORAJ NAVEDENA PREDSTAVNIŠTVA

ZAMRZNJENE CENE UČIL

V zvezi z novo situacijo pri prodaji učil smo povprašali na oddelku za učila DZS, kako je vplival zadnji odlok glede zamrznitve cen na preskrbo učil šolam. Prejeli smo naslednjo informacijo:

Sklep ZIS z dne 26. novembra lanskega leta je med drugimi prizadel tudi trgovino z učili, posledice pa bodo zlasti občutne, ko bodo pošle sedanje zaloge. Beograjski proizvajalec je npr. tik pred zamrznitvijo povišal cene nekaterim že naročenim zemljevidom, (S. in J. Amerika, Avstralija in Oceanija) od 100 na 120 ND. Mi cen ne

smemo povišati, šole pa lahko dobijo zemljevide le, če jih naročajo neposredno iz Beograda. Podobno velja tudi za nekatere tehnološke zbirke in za del učil tovarne Učila v Zagrebu. Poseben problem povzročajo zaradi devalvacije dinarja tudi nabave iz tujine; znano je, da nekatere naše trgovine že vračajo naročeno blago dobaviteljem. Ob naročilih v tujini moramo računati pogosto še z dolgimi dobavnimi roki, celo do enega leta. Oskrba šol z učili utegne postati zelo kritična, če ukrepi v zvezi z režimom cen ne bodo kmalu dopolnjeni oziroma spreminjeni.

Kaj bo ženska?

Sliši se, da je skopsko železniško transportno podjetje razpisalo tudi nekaj stipendij za študij gradbene fakultete. Stipendija znaša od 400 do 500 din mesečno, med najpomembnejšimi zahtevami v natečaju pa je pogoj, da je kandidat moški. Kaj se čudite! Ste že slišali, da bi bila kje pod našim soncem ženska gradbeni inženir?!

Šmarje pri Jelšah

Še dosti nerešenega

Na eni izmed sej občinske skupščine Šmarje pri Jelšah se med drugim obravnavali tudi zadeve v šolstvu. Čeprav se občinska skupščina skupaj z občani zelo trudila za boljše življenjske pogoje šoloobveznih otrok, predvsem tistih, iz oddaljenih krajev, pa to ni uspelo, tako, kot so si prvotno zamislili. Med drugim so tudi gledali odnos cestnega podjetja za radi slabega vzdrževanja nekaterih cest, saj se večkrat zgodijo da otroci zaradi zapadlega snega po več dni ne morejo v šolo.

PIONIR predstavlja novo matematiko

V šesti številki Pionirja najdemo sestavek: Predstavljamo vam novo matematiko. Na prvi pogled pa se nam zdi, kot da to ni matematika. Navajeni smo, da pri matematiki začnemo s štetjem in računanjem. Tudi v šolah smo se še do nedavnega pri matematičnem izobraževanju lotili najprej štetja in računanja. Bili smo prepričani, da je reševanje računskih nalog začetek in konec matematičnega znanja. Od učencev smo zahtevali, da rešujejo in rešijo čim več računskih nalog. Motili smo se, kajti učenci niso bili dovolj usposobljeni za reševanje nalog, saj poprej niso samostojno obvladali ustreznih temeljnih teoretičnih matematičnih pojmov. Ker pa teh pojmov niso osvojili, so naloge reševali šablonsko — po vzorcu. Verjetno mi boste pritrdili, da ni mogoče obvladati in obvladovati svet števil, ker so to pojmi in to povsem abstraktni pojmi, vse do takrat, dokler nimamo teh pojmov izoblikovanih.

Aplavz za dolske mladince

Z veliko prizadevnostjo in izrednim posluhom za okolje in naše razmere je mladinski aktiv v petek, 24. decembra in v nedeljo, 26. decembra na Dolah pri Litiji z veseljem „Slaba vest“ razveselil naše preproste ljudi. Čeprav so imeli mnogi tudi po več kot uro hoda od doma — preproste hribovske kajžice — je bila dvorana nabito polna.

Izbor sam je seveda vprašanje zase. Lahko bi bil drugačen, lahko pa tudi takšen, kot je. Navdušeno ploskanje po vsakem dejanju je bilo zgovoren dokaz, da je igra uspela. V vseh dejanjih — slikah, je namreč močno poudarjen vzgojni moment še močneje pa duhovnost dialoga, ki je povzročala glasno odobravanje s smehom. Prav zaradi tega lahko trdim, da je igra uspela. Vse priznanje Cirilu Vertotu, ki je preživel ure in ure med mladimi kot režiser in mentor! In še moj osebni vtis: resnično sem občudovala vse nastopajoče — Liziko, Čimžarja, Nagodeta, Štefana, Rezo, Robasa in njegovo ženo, Anžeta, Ožbeto, Miha in Metko (Jožica Avbelj, Polde Avbelj, Srečko Tekavec, Nace Božič, Danica Ribič, Ciril Vertot, Marinka Povše, Vinko Ribič, Tonček Vidmar, Jože Avbelj, Marko Smrgut in Verica Avbelj). To so imena, ki so s svojim nastopom obogatila dva dneva ljudem našega kraja.

Tako domača ljudska igra nas v času, ko se okus našega gledalca vzgaja s pogrobnimi serijami cenjenih in neokusnih del zabavnih filmov in televizijskih oddaj, lahko vsaj za trenutek pretrese in osreči.

Kot vse kaže — bo imela tudi dolska mladina širše možnosti za uveljavljanje, saj so mladinci sami s prostovoljnim delom uređili dvorano in smo lahko — glede na neštete ovire — samo veselili teh prvih uspehov.

MILICA MEKINDA

Tipičen primer baročne umetnosti

Novejša spoznanja v matematiki in psihologiji so pokazala, da obstaja med realnim svetom in svetom števil svet množic, da so množice karakteristične lastnosti realnih predmetov in pojavov ter da so naravna števila karakteristične lastnosti množic. Števila, številski pojmi so tako šele tretja stopnica, na katero se povzpne učenec, ko lahko rečemo, da je stopil v svet števil. Zato v novi matematiki ne začnemo s štetjem in računanjem temveč skušamo pri učencih najprej izoblikovati pojem števila kot rezultat aktivnega procesa ob delu s konkretnimi množicami. V svet množic in operacij z množicami bo bralce Pionirja popeljal prof. Aleksander Kregar, ki je pošteno sprejel to odgovorno nalogo.

Sestavke o novi matematiki je namenil predvsem učencem višjih razredov osnovne šole. Uvodoma pravi, da danes naši šestošolci ali celo osmošolci ne znajo iz matematike tega, kar vedo že „prvčki“. Koristne informacije o matematični učni vsebini, ki jo uvajamo v osnovne šole, bodo lahko iz teh sestavkov dobili tudi učitelji drugih predmetnih področij, pa tudi starši bodo našli odgovore na številna vprašanja, s katerimi so se srečevali ob reševanju domačih nalog svojih otrok v prvem razredu. Sam način predstavljanja te učne snovi je zelo domisel, po naravi zahtevna učna snov je napisana postopno in sistematično. Na koncu sestavka so naloge, ki vključujejo temeljno učno snov, tako da bo lahko vsak bralec sam preveril, ali je učno vsebino osvojil pravilno ali ne.

In kaj se bomo lahko naučili iz nove matematike v Pionirju?

Prof. A. Kregar pravi, da bo bralcem predstavil temeljne pojme iz teorije množic, njihov simbolični zapis. Bralci bodo lahko spoznali delne množice, enake množice, presek dveh ali več množic in operacij z množicami bo bralcem predstavil logične bloke, didaktični pripomoček, ki ga naši „prvčki“ poznajo kot ploščice za matematiko.

Tak pristop k matematični vsebini pa je tudi pot k naprednemu matematičnemu izobraževanju. Sodobni teoretiki trdijo, da nas lahko le ta pot obvaruje zmot in stranpoti pri matematiki in nam, če jo prehodimo sami, lahko vsaj delno približa svet matematike. Le tako se bomo lahko izražali v matematičnem jeziku. In pred 400 leti je rekel Galileo Galilei, da narava govori v matematičnem jeziku; zato je napočil čas, da končno tudi mi, v 20. stoletju, spregovorimo v tem jeziku. Odločno krenimo na pot, ki ni tako strma in naporna, da je ne bi mogli obvladati, saj jo še naši „prvčki“ uspešno in veselo premagujejo. In vseč jim je.

ANA TOMIČ

LEPLJENKA (Jager Ivica, 5. razred osn. šole Jože Moskrič, Ljubljana)

NAŠI RAZGLEDI

Iz 1. številke NAŠIH RAZGLEDov priporočamo bralcem:

- Znanost, politika, načrtovanje (str. 1)
- Dr. Živko Šifrer: Največ in najmanj (str. 6)
- Dr. Iva Šegula: Profesor dr. Stanko Gogala (str. 7)
- „Naši znanstveniki pred mikrofonom“ (str. 9)
- Nobelov nagrajenec Pablo Neruda (str. 10)
- Herman Vogel: Literarni pregled (str. 11)
- Jure Mikuž: Delež Koroške v slovenski umetnosti (str. 13)
- Knjižne novosti (str. 19)
- Ne le sramota, ne samo stiska (Pogovor Naših razgledov, str. 19)
- Usluga za ZR Nemčijo (str. 21)
- Nova Sveta aliansa (str. 23)
- „Sreča je, verjamem vanjo“ (str. 28)
- Novi koraki v vesolje (str. 31)
- Nova znanstvena miselnost in njen vpliv (str. 32)

KRAJEVNI LEKSIKON SLOVENIJE

II. KNJIGA

JEDRO OSREDNJE SLOVENIJE IN NJEN JUGOVZHODNI DEL

Pred nami je II. knjiga KRAJEVNEGA LEKSIKONA SLOVENIJE, ki obsega po sedanjih razdelitvi naslednje občine: Črnomelj, Domžale, Grosuplje, Kamnik, Kočevje, Litija, Ljubljana (vse 4 občine), Metlika, Novo mesto, Ribnica in Trebnje. Knjiga velikega formata obsega 708 strani in ima priloženih 9 zemljevidov, kjer so natančno vneseni vsi zaselki kot tudi vode, vrhovi in ceste.

Vse tiste šole in prosvetni delavci, ki že imate in pri svojem delu morda uporabljate I. knjigo KRAJEVNEGA LEKSIKONA SLOVENIJE, veste, kakšen je način obdelave in kolikšna pomoč je takšna knjiga pri pouku ne le zemljepisa, temveč povsod, kjer je treba snov krajevno opredeliti kot tudi tedaj, kadar je treba poiskati pravi izgovor ali vezavo krajevnih imen s predlogi. Za ostale naj navedem primer, ki ga je povedal prof. dr. Roman Savnik, vodja in urednik celotnega dela pri sestavljanju leksikona: Profesor zemljepisa je na podlagi I. knjige leksikona razdelil svojim dijakom 40 nalog — vsakemu drugo — da jih samostojno obdelajo: dolinski in gorski svet na Tolminskem; tipi naselij — lega, velikost; prometna pot; vodna mreža in škoda, ki jo voda povzroča; NOB v tem predelu Slovenije itn. Zainteresiranost dijakov je bila mnogo večja kot ob predavanjih in tako tudi uspehi dela niso izostali.

Pohvale in pripombe ob izidu prve knjige so sestavljalec II. knjige vodili k razširjenim opisom krajev (vseh opisanih naselij je 2.032), v katere so vključeni zgodovina posameznih šol in vseh količkaj pomembnih cerkva, navedena pa so tudi farna središča. Celotno delo je trajalo 40 mesecev, delali pa so: 3 umetnostni zgodovinarji, 2 arheologi, 2 botanika, 1 zgodovinar in stolica za vprašanja NOB pri univerzi v Ljubljani. Avtorji (vseh sodelujočih je bilo 39) so poskušali dati razčlenitev z gospodarskega in zgodovinskega vidika ter prikazati tudi sedanjo pomembnost posameznih krajev. Jugovzhodni predel Slovenije — Dolenjska, Suha krajina in Bela krajina so prvič enakovredno obdelane in opisane. Natančno je obdelano tudi središče Slovenije — Ljubljana. Barvni načrt mesta ne prikazuje samo sedanjega stanja, pač pa so vnesene tudi zgodovinske in kulturne značilnosti — in predstavlja tako priročen kulturni vodnik po Ljubljani.

II. knjigo KRAJEVNEGA LEKSIKONA SLOVENIJE je izdala — prav tako kot prvo in kot bo tudi naslednje — DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE. Pri njej ali pri njenih poverjenikih jo lahko tudi naročite.

LEPLJENKA (Dušan Knez, 5. razred osn. šole Jože Moskrič, Ljubljana)

KRAJEVNI LEKSIKON SLOVENIJE

Televizor za kmetijsko šolo v Podravljah na slovenskem Koroškem

RTV Ljubljana podeljuje vsako leto šolam televizijske sprejemnike. Za l. 1971 je prejela to darilo slovenska kmetijska šola v PODRAVLJAH na Koroškem, ki je šele pred letom dni postala državna ustanova (prej je bila zasebna, vzdrževala pa jo je Gospodarsko-kmetijska zveza na Koroškem). Njeno delovanje je potrdilo prosvetno ministrstvo na Dunaju. Darilo je izročil predsednik upravnega odbora RTV Viktor Konjar — ravnatelj šole inženirju Einspielerju. Ravnatelj je med drugim tudi izjavil, da strokovna šola ne bo samo vzgajala in izobraževala, temveč tudi utrjevala narodno zavest slovenske mladine na Koroškem.

STANKO SKOČIR

Novo poslopje slovenske gimnazije v Celovcu

Združenje staršev, dijakov, ki obiskujejo zvezno gimnazijo za Slovence v Celovcu, je imelo svoj občni zbor. Poročilo o delu je podal dolgoletni predsednik te organizacije ekonomski svetnik Mirko Kumer, prebral pa ga je prof. Milan Kupper, ki začasno nadomestuje obolelega ravnatelja dr. Pavla Zablatnika. V poročilu je navedeno, da šteje letos profesorski zbor že 27 učiteljev. Minulo leto je zavod zapustilo 35 maturantov slovenske gimnazije. Večina teh je odšla na univerzo na Dunaj ali Gradec, devet maturantov pa se je vpisalo na že ustanovljeno pedagoško akademijo v Celovcu. Gradnja novega poslopja slovenske gimnazije dobro napreduje in bo končana leta 1973. Tako bo vendarle rešen prostorski problem in popoldanski pouk, ki traja že 15. leto, bo ukinjen.

Stanko Skočir

Pri Državni založbi Slovenije je izšla

DRUGA KNJIGA KRAJEVNEGA LEKSIKONA SLOVENIJE

Pričujoči repertorij z uradnimi, topografskimi, zemljepisnimi, zgodovinskimi, kulturnimi, gospodarskimi in turističnimi podatki zajema

JEDRO OSREDNJE SLOVENIJE IN NJEN JUGOVZHODNI DEL:

Občine Črnomelj — Domžale — Grosuplje — Kamnik — Kočevje — Litija — Ljubljana — Ljubljana-Bežigrad — Ljubljana-Moste-Polje — Ljubljana-Šiška — Ljubljana-Vič-Rudnik — Metlika — Novo mesto — Ribnica — Trebnje.

Skratka, v pričujočem delu je opisanih 2023 naselij in obširni oris mesta Ljubljane. Knjiga prinaša najprej opise občin po abecednem redu in nato v okviru vsake občine še opise posameznih krajev s podatki: o nastanku in razvoju, o glavnih značilnostih reliefa, klime, vodovja, vegetacije, kratek vsebinski pregled naselitve, gibanje prebivalstva v zadnjih sto letih, pregled celotnega gospodarstva po panogah, prometne zveze, turizem, kulturne ustanove, šole, spomeniki, pomembni domačini posameznega kraja.

Pri snovanju DRUGE KNJIGE KRAJEVNEGA LEKSIKONA SLOVENIJE je sodelovalo 39 avtorjev. Knjigo je s sodelovanjem Franceta Planine in Živka Šifrerja pripravil in uredil ROMAN SAVNIK.

Besedilu v oporo so knjigi priloženi pregledni zemljevidi občin v merilu 1:100.000 in večbarvni načrt mesta Ljubljane po najnovejših podatkih.

DRUGA KNJIGA KRAJEVNEGA LEKSIKONA SLOVENIJE ima 705 strani velikega formata (21 x 29 cm) na brezlesnem papirju in je vezana v polusnje. Cena: 290 din.

Založba opozarja, da ima še zmeraj na zalogi

PRVO KNJIGO KRAJEVNEGA LEKSIKONA SLOVENIJE

ki je zajela nadrobne opise naslednjih občin:

Ajdovščina — Cerknica — Idrija — Ilirska Bistrica — Izola — Jesenice — Koper — Kranj — Logatec — Nova Gorica — Piran — Postojna — Radovljica — Sežana — Škofja Loka — Tolmin — Tržič — Vrhnika.

PRVA KNJIGA KRAJEVNEGA LEKSIKONA SLOVENIJE ima 487 strani. Cena: 120 din.

Knjigi dobite v vseh knjigarnah in pri zastopnikih založbe. S priloženo naročilnico ju lahko naročite pri upravi na naslov

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
61000 LJUBLJANA, Mestni trg 26

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam knjigi
— KRAJEVNI LEKSIKON SLOVENIJE II.
— KRAJEVNI LEKSIKON SLOVENIJE I.

Znesek din bom poravnal
— takoj

— v mesečnih obrokih po 40 din

Knjige mi pošljite na naslov:
— stalnega bivališča
— na kraj zaposlitve

(Neustrezno, prosimo, prečrtajte!)

Kraj in datum: Podpis naročnika:

NASLOV NAROČNIKA:

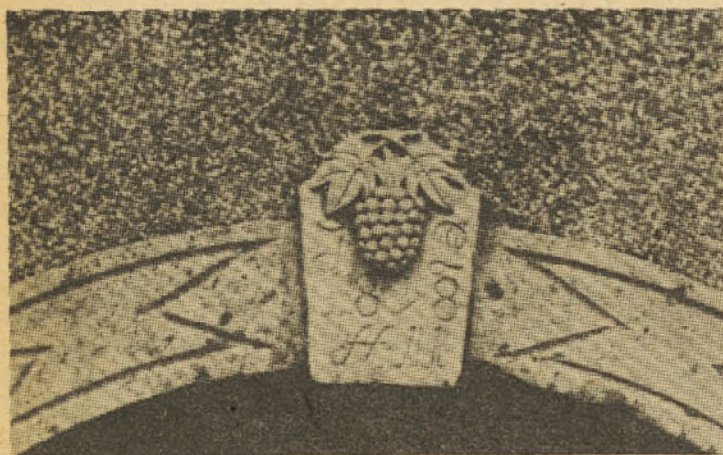
Ime in priimek:

Kraj:

Ulica:

Uslužen pri:

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

Materialna kultura Besnice

Galerija mestne hiše v Kranju nam je to pot predstavila materialno kulturo Besnice (svet na desnem bregu Save med Sv. Joštom, Sv. Mohorjem in Jelovico) v 19. in 20. stoletju. Pri obdelavi gradiva sodeluje prof. Tončka Weiss z diplomskim delom: Vprašanje zemljiško-odvezne odkupnine in njen vpliv na agrarno krizo konec 19. st. (na primer besniškega ozemlja). Razstava nas popelje v 16. stoletje. Utihi so stari kolovrati, kmečka miza izrezljanih stolčkov sminja na nekdanje gruntarje, kajzarje (teh je bilo največ) in gostače. Oglarske grablje iz Nemilij, „čij“ za cepljenje drv iz spodnje Besnice, burkije, škafi, „škoporez na truga“ (nekdanja slamo-reznica) drevo „toplar“ za oranje na močno nagnjenih njivah, nam govore o delu in trudu naših ljudi v preteklosti. Slikovito so prikazane razlike med načinom življenja v Spodnji in Zgornji Besnici in vasi na pobočjih. Gospodarstvo gorskih vasi se je naslanjalo pretežno na izkoriščanje gozda, v obeh Besnicah pa je prišlo do izraza tudi poljedelstvo. Kajzarji in gostači so si morali služiti kruh tudi z obrtniškim delom, mnogi so odhajali na Koroško, da bi se tam izučili obrti. Preobrat za te kraje je bila gorenjska železnica l. 1870 in skrilolomom v Nemilijah. Tu so l. 1885 začeli lomiti ploščice, ki so se uveljavile kot kritina na zgradbah v besniških vaseh. Z razvojem industrije v Kranju so ti kraji zacveteli. Med zanimivostmi razstave najdemo tudi najstarejše dokaze o zidani kmečki arhitekturi iz 2. polovice 16. st. — gotška okna in vrata na hiši pri Klinjarju v Zgornji Besnici.

TEA DOMINKO

Literarno – zgodovinska razstava o Janezu Jalnu

V galerijskih prostorih Prešernovega spominskega muzeja v Kranju je ta mesec odprta literarno-zgodovinska razstava, posvečena pisatelju Janezu Jalnu (1891–1966) ob 80-letnici njegovega rojstva.

Gradivo za razstavo so prispevali: pisateljevo sorodstvo, osrednja knjižnica v Kranju in Slovenska knjižnica v Ljubljani.

Ogled zanimive razstave je kot listanje po starem spominskem albumu, ki nam je, čeprav znan, vedno znova drag in neposreden. Kot na filmskem traku se vrsti pred nami ustvarjalno življenje pisatelja Janeza Jalna. Od pisateljevega rojstnega doma na Rodinah potujemo z njim skozi njegovo življenje: od abiturientske dobe 1918 dalje, ustavimo se ob njegovih sorodnikih, prevzamejo nas originalni osnutki rokopisov priljubljenih „Bobrov“ in „Tropa brez zvoncev“. Nato spremljamo Janeza Jalna kot vojnega kurata, zasledimo njegove objave v časopisu („Lovec“, „Nova pot“), revijah in drugi periodiki. Razstavljene so njegove igre, drame, burke, povesti „Ovčar Marko“, slovaški prevod novele „Zarjavela puška“. Na steni nas spremlja njegov obraz, ki se z leti spreminja; edino oči ostajajo enako žive in globoke. Razstavo popestrijo ilustracije prve izdaje njegovih „Bobrov“ in druge izdaje tega dela, ki jih je napravil akademski slikar Milan Bizovičar. Ogledamo si lahko še zapise, članke in študije o delu pisatelja; besede, ki so jih o njem pisali drugi. Pot sklenemo pri njegovem grobu na Rodinah. 26. maja lani so odkrili spominsko ploščo ob 80-letnici njegovega rojstva v Jalnovi domači vasi.

TEA DOMINKO

Zgodovina pod hrasti

Pot po naši domovini me je zanesla tudi do Žiće, srednjeveškega samostana, „zadužbine“ srbskih kraljev. Tam soji ob cesti osnovna šola, za njo pa gaj starih hrastov. Zaradi junjske vročine so učenci znosili klopi iz razreda pod hraste, da so imeli pouk v hladni senci. Lepo okolje in mladina sta me pritegnili, da sem stopil k skupini, pozdravil učiteljico in učenca. V razgovoru sem jih pohvalil, da so si tako lepo uredili pouk pod hrasti. Vprašal sem jih, kaj menijo, koliko so stari ti hrasti. Takoj so odgovorili: „Tristo do štiristo let!“ In še sem vprašal, katerim važnejšim dogodkom iz srbske zgodovine so bili priča ti hrasti. Brez zadrege in pomisljanja so odgovorili: „Srbi so imeli v tem času

tri upore, prvi upor pod Karadjordjem, drugega pod Obrenovićem in tretji upor pod Titom.“ To so našli učenci tako samozvestno in ponosno, kakor bi vojaški novinec naševal dele puške. Pohvalil sem jih in se poslovil z mislijo, kako bi mogli vsaj del te samozvesti in ponosa prenesti na naše livade. Kaj pomeni množica imen, letnic, dogodkov iz zgodovine, če pri tem ne občuti mladina nobene zavzetosti. Goethe pravi o zgodovini: „Če zgodovina ne da drugega, da vsaj entuziazem.“ Mladi ljudje in mladi narodi so entuziasti; narod, ki mu je usahnil entuziazem, je zapisan smrti. Ne more več ustvarjati velikih del ne braniti svoje svobode.

V. Č.

Barvni kriki trenutka

V vili Bled so letošnjega 14. januarja odprli razstavo umetniških del slikarja, grafika in keramika Jože Horvata-Jakija. O slikarjevi umetniški osebnosti nam spregovorijo njegove slike z neposredno in iskreno govorico. Popolnoma zgrešen bi bil vsak poizkus uvrščanja njegovih del v kakršnokoli slikarsko smer, ker bi bilo to gotovo enostransko, neresnično in preenostavno. Trdimo lahko le, da je njegovo slikanje sodobno, da nosi močan pečat časa, v katerem živimo. Njegove slike so hvalnica življenju, takšnemu, kot pač je, kot ga umetnik doživi v trenutku. To ni nežna, anemična romantika, temveč vulkan v vsej svoji naravni lepoti, moči in grozi. Slike so življenje samo, to so barvni kriki trenutka, včasih grobi do neverjetnosti, včasih prefinjeno nežni kot slutnja neznanega. Čeprav uporablja slikar konkretne simbole, ni suženj forme. Forma in barva sta mu le sredstvi, da nam z njimi pove še veliko več. Hrabro tiplje po močvirju podzvesti, pogleda v vsak kot svoje duše in pri tem ostaja vedno znova radeveden, iskren otrok. Ne pričakujemo, da bomo njegove slike razumeli. Moramo jih le občutiti, slediti mu in mu zaupati, saj nas s svojo neposrednostjo v to prisili. Njegova strastna privrženost življenju je očitna pri vseh njegovih slikah, tudi v njegovem Skeletu in Razkroju, kjer je silna bolečina minevanja podrejena želji po podaljšanju tega prečudovitega daru življenja. Čeprav slikarjeva vizija včasih spači predmete do kaosa, nam pušča vedno odprto možnost za čisto radost in navdušenje. Pri vsakem njegovem olju je prisotna njegova celotna, izrazito občutljiva narava: od More, Boja, Polkonja, Akvarija, in še in še bi lahko naštevali plodove njegove neusahljive ustvarjalnosti. Da je iskren ljubitelj čutnosti, nam prav hrabro pove v svojih bakrotistih ciklusa Strast, ki bo v kratkem odprti kot samostojna razstava skupaj s poezijo Daneta Zajca. Pri njegovih oljih prevladuje temna, včasih črna barva, ki jo mojstrsko obogati s skalo toplih, včasih tudi hladnih tonov.

TEA DOMINKO

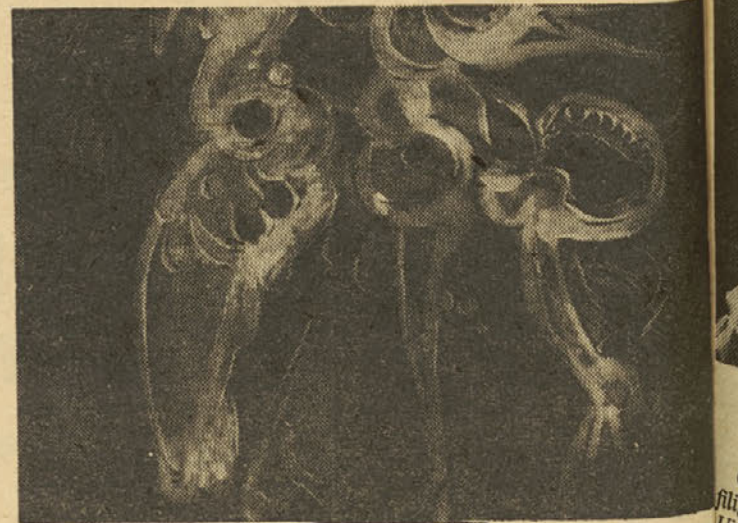

PAR Z MASKO (olje — Jože Horvat-JAKI)

Dvoje pesniških zbirk

Nova pesniška zbirka LOJZETA KRAKARJA „PREDLOGI“ — natisnila jo je Mladinska knjiga v opremi Julijana Miklavčiča — nam kaže ustvarjalca v nekoliko drugačni podobi, kot smo ga vajeni v dosedanjih pesniških zbirkah. Čeprav bi že tudi poprej našli pri Krakarju humorno-zbadljivo pesmi, pa je v „Predlogih“ usmeril doberšen del pesmi v zajedljivo kritiko in satiro, del pesmi pa ohranja grenkoben priokus ob resnobnem razmišljanju. Prav satirično-polemični ton daje zbirki prevladujočo vsebino; ta pa se razodeva v Krakarjevi odzivnosti sveta okoli sebe, sveta brez vrednot, brez moralnih soodnosnic, predvsem pa se kaže kot današnji svet deziluzij in skepe, ki meji na obup. Čas se mu odseva v samozavestno splošni varnosti, predvsem v egoističnem odtujevanju, ki se kaže v usodnih posledicah zakrknjene človeške odtujenosti. Brez vsakega dvoma je Krakar na dnu svoje razočarane izpovedi še vedno ohranil iskro humanistične vere. Očitno je prav iz takih pobud uperil pero v zbadljivo-ironični ton zoper negativno družbeno pojavnost in miselnost, ki je fundamentalno tuja njegovi, iz humanističnih osnov zgrajeni predstavi o svetu in ljudeh. Pri „Predlogih“ je bolj očitna vsebinski in miselni delež, precej manj pa pesniško oblikovalni.

Pesniška zbirka VALENTINA POLANŠKA „KARANTANSKE“ je zrasla iz trdih razmer Koroške in iz pesnikove odzivnosti preprostemu, zato nič manj obtežujočemu življenju. Verjetno bi storili napak, ako bi prezrli ta moment, saj daje Polanškovi zbirki usodni pečat narodne zaznamovanosti in eksistenčne ogroženosti. Vendar pesnik poleg jasnih koroških motivov in tegobno resnih razmišljanj razvija svojo liriko ob bolj osebno intoniranih čustvih in razpoloženjih, da bi ob koncu znova opozoril na nekatere splošne skupnostne preokupacije. Valentin Polanšek je zrasel iz naše pesniške tradicije. Bržčas mu je bila vzor impresionistična lirika. Formalno se pesnik ne oddalja bistveno od takega preprostega, a vsakomur dostopnega oblikovanja. Osebnar razpoloženja pridejo najbolj do izraza v ciklu „Solze in vino“. Sledi devet Karantanskih, kjer nevsiljivo, rezko spoznavno spregovori o predolgo prezrti eksistenčni usodnosti zemlje in rojakov. Tu je le prva pesem ubrana z žarom upanja in zaupanja, potlej pa se mu pesmi prevestijo v otožno treznost in nemočno grenkobo. Cikel „Več veselih“ je pravzaprav nasproten: meditacije, obrnjene navzven, so resnobne in trpke. V. Polanšek zna biti preprosto odprt, neizumetničen, zato bi lahko dejali o njegovih „Karantanskih“, da so po svoji naravi ljudske v zlahtnem pomenu. Ilustracijo na naslovni strani je smiselno izdelal Gustav Janusch.

PTICA (olje — Jože Horvat-JAKI)

Kajuhovo zbrano delo

„Zbrano delo“ Karla Destovnika-Kajuha je prišlo med nas sorvarmerno pozno — kot kritična izdaja. Seveda ne kaže pozabiti številnih dosedanjih natisov Kajuhovih pesmi, vse od NOB pa do povojne Moravčeve izdaje Kajuhovih pesmi in „Zbranega dela“ Borcu 1966. Videti pa je, da je prav „Zbrano delo“, kot je izšlo pri Borcu l. 1971 v uredništvu in z uvodno študijo ter opombami Emila Cesarja, najkompletnejše, kar doslej imamo. Prav gotovo našli mnoge stičnice z izdajo „Zbranega dela“ iz l. 1966, toda nova izdaja ni narekovala le dejstva, da je ta knjiga razprodana, pač tudi potreba, da poda s tako kompletno predstavitevjo Karla Destovnika-Kajuha tudi študijski in opombeni del celovitega podoba o umetniku.

Kadar gre beseda o Kajuhu, ga imamo v mislih kot poeta; splošno tanega poeta skupnih tegob, preizkušenj, žrtvovanj, naporov, pr odločne vere v človeka in revolucijo, zato je skupaj z Borom najizraziteje pesniško prikazal čas NOB. „Zbrano delo“ pa podaja celovito ustvarjalno razsežnost Karla Destovnika: zaobjema tudi predvojne pesmi, tudi tiste, ki so intimistične narave, pa druge, ki so značilno občestvene, socialno družbene vsebine: pomembna je vključitev pesmi, ki doslej niso bile objavljene. Urednik „Zbranega dela“ se je pač zavedal, da je s kompletno predstavitevjo Kajuhov pridobil s svojimi najboljšimi pesmimi, bralcu pa so postala razvidnejša pot naporov, zoritve in razvoja. „Zbrano delo“ prinaša tudi dramo „Mati“, prozne zapise, pisma in prevoda dveh nov Gorkega. Že tako kompletiranje Kajuhovih del samo po sebi terja preučitev njegove zrasčenosti z realističnimi tokovi okoli l. 1940 in njegovega mesta v literarni zgodovini, čeprav bo osnovna domnanta kot pesnika revolucije in NOB tudi poslej obveljala.

Urednikova razvrstitev umetniških del temelji na pretehtani premisleku, ki izvira iz samega gradiva in ima tako svojo notranjo kompozicijsko utemeljenost. Na vodilno mesto je postavil Kajuhove pesmi ter jih razdelil po časovni razvrstitvi na predvojne in medvojne. Tu je zaobjel vso tisto liriko, ki se kaže v umetniški dozorelosti in je za Kajuha — umetnika bistvenega pomena. O koncu je urednik podal tista Kajuhova pisma, ki so se — kot redka — ohranila. V „Dostavek“ je vključil pesmi, dramo, prozne precepe, spevke ter prevoda. Te pesmi sicer ne sodijo med Kajuhove najbolj dozorele in splošno poznane, bi jih pa pogrešali ne glede na ohlapnost zaradi spoznavanja, kako je potekal ustvarjalni proces in zornje. Glede na take in podobne zahteve je urednik storil prav, ko je tudi manj prepričljiva, estetsko šibke pesmi uvrstil z „Dostavkom“ k „Zbranemu delu“. Drama „Mati“ je skupno delo Kajuha in Bojana Štiha. Doslej neobjavljeno delo terja natančnejšo opredelitev, ki jo je E. Cesar precej podal. Prozni zapiski so predvsem ilustrirani za Kajuha in marsikje deklarativni. Opombe h Kajuhovemu „Zbranemu delu“ so izčrpne, široko zasnovane in v duhu celotnega urednikovega koncepta.

Uredniško delo Emila Cesarja kaže, da je potekalo po skrbnih pripravah in je smotno uravnano v razvrstitvi in predstavitev Kajuhovega dela. „Zbrano delo“ pa nudi tudi dvoje pomembnih dopolnil k besedilom: urednikovo obsežno študijo o življenju in delu Karla Destovnika-Kajuha ter ob koncu obsežno, po zamisli, kar nepogrešljive opombe. E. Cesar si je izbral pozitivistično metodo kot konceptualno izhodišče celotnega raziskovanja in je te možnosti povsem izrabil. V tej konceptualnosti je trdno zasidran in kaže vso natančnost, obsežno vključevanje podatkov, raziskav in analiz; kar naj bi z obsežno faktografijo utrdilo vednost o Kajuhu in njegovem delu v kar se da razvidni povezanosti. S tem si je ogradil možnosti raziskovalnega podajanja in se očitno ni hotel podrediti ne strukturalizmu ne neopozitivizmu ali kakim drugim literarnim šolam, marveč je celo celotno študijo ter opombe izpeljal v območju zastavljenih ciljev. Kdorkoli bo želel podrobno spoznati Kajuhovo življenjsko pot ter razvideti pot nastanka njegovih umetnin, ne bo mogel mimo Cesarjevih studijskih navajanj. Prav pa bi bilo, da bi se avtor, ki se je toliko poglobil v Kajuha, morda bolj nadrobnejše, šibko zasnovane estetske analize (zlasti pesmi) v posebnem delu, ki bi umetnine kot take predstavila z vseh možnih literarnoteoretičnih vidikov, od slogovnih in metričnih, pa do motivnih, časovnih in miselnih prvin. Na ta način bi umetnina kot središče zanimanja dobila vse tiste razvidne bodisi estetske bodisi strukturalne razsežnosti, ko v nadrobosti in zaokroženo določeno svojskosti umetnikovega sporočila in njegove specifičnosti. „Zbrano delo“, kot smo ga dobili, pa bo dostopno širokemu krogu bralcev. Za lepo knjižno opremo je poskrbel Matjaž Vipotnik.

IGOR GEDRIH

Paul Lengrad: Uvod v parmanentno izobraževanje

Vse več je literature o problematiki parmanentnega izobraževanja. Ena izmed kakovostnih del s tega področja je tudi Paul Lengrada „Uvod v parmanentno izobraževanje“ (v originalu: Introduction à l'éducation permanente), ki jo je v zbirki Biblioteka XX vek izdal Narodni univerzitet Brača Stamenković v Beogradu. Avtor, ki tudi sicer z veliko simpatijo spremlja povojni razvoj jugoslovanskih narodov, je v njej obdelal bistvene vidike parmanentnega izobraževanja; zato jo priporočamo pedagogom, ki poučujejo mladi mladinu bodisi odrasle. 140 strani obsegajoča knjiga (v latinici) stane 25. — din.

VIATOR

Zaplesale so Trdinove bajke

Ce sledimo drobni, vznemirjeni črti, ki jo je zarisala srebrna nit filigranskega okraska, utegnemo zgrešiti pravi konec in začetek. Ujeti smo sredi stiliziranega sveta cvetlične preproge in komaj zaznamo, da je bilo treba za sleherni listič srebrni konec tisočkrat zganiti, zaviti ali upogniti.

Nekaj podobnega nosi v sebi baletna predstava, kjer nastopajo otroci. Pred nami ožive stilizirani lističi in nas s svojimi pripovedovanjem prevzemajo. Skrita pa ostane ustvarjalčeva roka, ki je splet stilih niti stkala, uredila, oživila.

Pred dnevi je bila v ljubljanski Operi krstna uprizoritev slovenskega baleta „Gorjanske bajke“. Izvajalci so bili dijaki srednje baletne šole ljubljanskega zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje. Balet je na glasbo slovenskega skladatelja Marjana Kozine režiral Henrik Neubauer, koreografsko pa so ga postavili profesorji: Lidija Wisiakova, Mercedes Dobršek, Gorazd Vospernik in Henrik Neubauer. Pobudo za glasbo je dal skladatelj Janez Trdina s svojo knjigo „Bajke in povesti o Gorjancih“.

Predstava s poklicnimi plesalci zahteva ogromno truda in vaj; vse otroci vedo povedati baletni ustvarjalci sami. Prav zato gre – brez pretiravanja – vzgojiteljem in vodstvu baletne šole toliko večja pohvala, da so balet naštevali s šolskimi otroki, saj je delo s prihodnjimi plesalci toliko bolj zahtevno: skrbno je treba voditi njihov sleherni gib in mu vliti zeleno vsebino.

Gotovo gre pohvala tudi dijakom zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje, ki so se toliko potrudili in naštevali predstavo v prostem času, kolikor jim ga je sploh ostalo poleg njihove redne šolske in izvenšolske obveznosti.

„Gorjanske bajke“ sem si ogledala skupaj z učenci na sklepni predstavi za šolarje osnovne šole. Mnogi so se tako prvič srečali z manj znanim umetniškim jezikom – baletom, ki pa ga prav tako otroci najhitreje sprejemajo in dojemajo. Presenetljiva tišina, ki je zajela razgiban, mladostno kipečo množico, ko so na odru zaplevali prvi koraki, je pričala, da jim ni samo ugajala; nekatere je celo zelo prevzela.

Zdi se, da so imeli uprizoritelji pri delu srečno roko. Balet so uprizorili v počastitev pete obletnice smrti skladatelja Marjana Kozine, in tako je zagledalo luč njegovo zadnje napisano delo. Delo, ki je doživelo uspeh tudi s pedagoško vzgojnega vidika. Vse besede ob vzgoji otrok k umetnosti ostanejo prazne, če otroci umetnosti ne dojemajo in doživijo. Kar najbolj pa jim pri tem pomagamo, če jih popeljemo v ta svet po poti pravljic in bajk, ki jim jih pripovedujejo otroci sami.

Resnična vzgoja k umetnosti mora biti vselej povezana z živim predogajanjem.

Lepo bi bilo, če bi Trdinove bajke in Kozinovo glasbo v obliki baletne suite poznali vsi šolski otroci. Ta želja niti ni tako neuporabna, saj bodo balet uprizorili tudi v drugih krajih po Sloveniji, če bodo za to pokazali zanimanje.

BIBIANA MEŠKO

Profesor Janko Orožen – 80 letnik

V lanskem decembru je dopolnil profesor Janko Orožen svoj 80-letni življenjski jubilej. Jubilar je bil rojen v Turjah nad Hrastnikom, 10. 12. 1891. Končal je učiteljske in še privatno maturiral na univerzi v Ljubljani iz zgodovine, geografije in slavistike.

Med prvo svetovno vojno so ga kot vojaka ujeli Rusi v Galiciji; tam je tudi vstopil med jugoslovanske dobrovoljce.

Do leta 1924 je poučeval na gimnaziji v Murski Soboti, nato pa je bil premeščen na gimnazijo v Celje, kjer živi še danes. Med drugo svetovno vojno so ga Nemci zaprli in pregnali v Srbijo, kot vse zavedne prosvetne delavce.

Po osvoboditvi je nekaj časa delal na Inštitutu za mednarodna vprašanja v Beogradu. Leta 1946 se je zopet vrnil v Celje, kjer je služboval na gimnaziji do upokojitve. Po upokojitvi je organiziral Pokrajinski arhiv v Celju in bil tudi njegov ravnatelj. Zadnja leta se je posvetil

svojemu delu predvsem kot znanstvenik. Napisal je nekaj sto strokovnih del, člankov in razprav, največ s področja zgodovine in geografije, več geografskih in zgodovinskih učbenikov za gimnazije ter celo učbenike za češki in ruski jezik. V treh delih je izšla njegova gospodarska zgodovina Celja, v začetku leta 1972 pa bo verjetno natisnjeno njegovo največje in najpomembnejše delo: Zgodovina Celja. Njegovi stanovski tovariši in učitelji so ga povabili v Celje v Klub upokojenih prosvetnih delavcev, ki je edini te vrste v Sloveniji, kjer mu je pedagoški svetnik in književnik Franjo Roš poklonil za jubilej lepo spomenico.

Jubilantu se je oddolžila tudi Studijska knjižnica v Celju z razstavo njegovih del, ki jo je odprl upravnik profesor Novak. Jubilantu profesorju Janku Orožnu želimo še mnogo uspehov pri ustvarjanju in mnogo zdravih let!

KOLEGI

Profesor Štefan Rous – 70 letnik

Pred nekaj meseci se je poslovil od šolskih klopi prof. Štefan Rous iz Ljutomer. Odšel je v pokoj. Letos mineva 70 let, odkar je mladi Štefan zagledal luč življenja v prekmurski vasi Filtovcih. Mladega ukažljivega kmečkega sina je vleklo v svet za znanjem. Vpisal se je na klasično gimnazijo v Ljubljani in jo uspešno končal. Skromna domačija mu ni mogla nuditi dovolj denarja za študij, zato se je moral, kot večina študentov, prebijati z instrukcijami in z drugimi opravili. Po končani gimnaziji se je vpisal na fakulteto v Zagrebu, po ustanovitvi univerze v Ljubljani pa na katedro za zgodovino in zemljepis, kjer je tudi diplomiral. Po končani diplomi je moral nekaj let čakati na službo, končno se je zaposlil na zavodu za zaposlovanje delavcev v Murski Soboti, pozneje pa na carinarici v Mariboru. Mladega profe-

sorja pa je veselilo delo z mladino. Priljubljen je klicu „Vorančevih samorastnikov“ in se zaposlil na novo ustanovljeni gimnaziji v Ravnah na Koroškem. Tukaj je pomagal oblikovati mladi rod. Dijaki, starši in pedagogi so ga vzljubili, spoznali so njegovo poštenost in iskrenost. Čutil je dolžnost, da se oddolži tudi domači grudi, zato je šel nazaj v Prekmurje, med svoje znance in prijatelje. Nekaj časa je deloval na osnovni šoli, nato pa na gimnaziji v Murski Soboti.

Zadnja leta je učil v nanovo ustanovljeni gimnaziji v Ljutomeru. Iz svoje bogate življenjske zakladnice je prenašal na mladino svoje izkušnje.

Vzgojil je vrsto mladih intelektualcev. Vsi, ki smo z njim delovali, mu želimo, da bi mu bila jesen življenja čim prijetnejša.

Drago Novak

Roman o italijanski Ameriki

Ameriški pisatelj italijanskega porekla Mario Puzo nam je že znan po romanu „Boter“. Tokrat ga spoznavamo v prevodu Borisa Verbiča z romanom „Mama Lucija“. Kdo ve, čemu se je pri nas razpasla navada, da nekatere prevode v naslovih preimenujemo, saj je pisatelj dal romanu naslov „Srečna romarica“. Mario Puzo se je tudi v „Mami Luciji“ lotil italijanske Amerike; tiste, ki je socialno

zaznamovana in je zaradi socialnih razmer poiskala v novi domovini svoj prostor pod soncem. Mario Puzo je uspelo, da je z naturalistično-realistično odprtostjo prikazal svet v svetu, Ameriko ameriških Italijanov in utrip njihovega vsakdanjega življenja. Pisatelju se tudi v romanu pozna temperament in v dinamični pripovedi nanaglo razvršča podobe iz bednega življenja malih ljudi. Preplet resnega in komičnega se vije s tragiko in veselim razpoloženjem v obtožujočo sliko okolja, ki ga pisatelj dobro pozna. Čeprav je v ospredju romana mama Lucija kot lik življenjske in požrtvovalne žene, pa se ob njej razgrinjajo usode drugih ljudi v skupno kritiko obstoječih razmer.

NOVE STROKOVNE KNJIGE

1. Slobodan Marković: Zapisi o književnosti za decu. Beograd, Interpres 1971.
2. Zlatibor Popović: Metodika nastave istorije. Beograd, Zavod za izdavanje udžbenika Srbije 1971.
3. Maria Ossowska: Psihologija morala. Sarajevo, Zavod za izdavanje udžbenika 1971.
4. Svetska kriza obrazovanja. Beograd, Interpres 1971.
5. Likovno vaspitanje danas. Novi Sad, Kulturni centar 1971.
6. Tehnika rada u nastavi biologije. Sarajevo, zavod za izdavanje udžbenika 1971.
7. George Pickering: Izazov obrazovanja. Beograd, Narodni univerzitet „Braća Stamenković“ 1971.
8. Milorad Zakić: Reforma univerziteta i više tehničke škole. Beograd, Koordinacioni odbor viših tehničkih škola Jugoslavije 1971.

GOSTINSKA ŠOLA CELJE

RAZPISUJE prosto delovno mesto učitelja za telesno vzgojo, P Stanovanja ni!

RAZPISNA KOMISIJA PRI EKONOMSKO ADMINISTRATIVNEM ŠOLSKEM CENTRU KOPER

razpisuje prosto delovno mesto – učitelja za angleški jezik, P ali PRU za določen čas, in sicer od 1. 2. 1972 do 20. 6. 1972. Rok prijave: 15 dni po objavi razpisa.

Komisija za kadre sveta GRADBENEGA ŠOLSKEGA CENTRA „BORISA KRAIGHERJA“ V MARIBORU, Smetanova 35,

RAZPISUJE

v skladu s členom 23 temeljnega zakona o delovnih razmerjih

naslednja delovna mesta:

- Predstojnika gradbene tehniške šole – pogoj: diplomirani inženir gradbeništva ali arhitekture ali geodezije z vsemi pooblastili, vsaj s 3-letno prakso v pedagoški službi in s pedagoškim strokovnim izpitom.
- Predstojnika poklicnih šol – pogoj: diplomirani inženir gradbeništva ali arhitekture ali višji gradbeni ali arhitektonski tehnik, v obeh primerih z vsemi pooblastili, z vsaj 3-letno prakso v pedagoški službi in s pedagoškim strokovnim izpitom.
- Predstojnika šolskih delavnic – pogoj: diplomirani inženir gradbeništva ali arhitekture z vsemi pooblastili, z vsaj 3-letno pedagoško prakso in opravljenim pedagoškim strokovnim izpitom.

Hkrati pa komisija za kadre sveta GŠC

RAZGLAŠA

– prosto delovno mesto tajnika – pogoj: višja šolska izobrazba upravne, pravne ali ekonomske smeri ali 4-letna administrativna šola. V vsakem primeru je potrebno znanje strojepisja in stenografije.

Za vsa delovna mesta velja poizkusno delo dveh mesecev. Vloge z vsemi dokazili pošljite na gornji naslov v roku 15 dni od dneva objave.

Marija Lapanje

Prerano in nepričakovano nas je v 67. letu starosti zapustila znana dolgoletna učiteljica na Otočcu – Marija Lapanje. Njen pogreb, četudi je bil v Ljubljani, je pokazal, kako zelo priljubljena je bila pri ljudeh in stanovskih tovariših.

Marija Lapanje se je rodila v učiteljski družini na Goriškem. Že v prvi svetovni vojni je okusila vojno gorje in pribežala s starši v Ljubljano. Tu je končala licej – žensko gimnazijo. Po maturi je opravila še dopolnilno učiteljsko maturo. Službovali je pričela na Otočcu pri Novem mestu, dve leti vmes pa je poučevala še v Gabrjah pod Gorjanci. Tako ji je postala Dolenska druga ožja domovina. Nad 32 let je službovala na Otočcu in vzgojila tri generacije šolarjev. V drugi svetovni vojni je takoj postala članica OF. Po

osvoboditvi je pokazala svojo veliko delovno vnemo, ko je primanjkovalo učiteljev, in so morali samo trije učitelji poučevati celodnevno. Poleg tega je rada sodelovala tudi pri kulturnih prireditvah. Marija Lapanje je bila znana kot odlična učiteljica in vzgojiteljica, zlasti še kot elementarka. Po vojni je bila mentorica in svetovalka mlajšemu učiteljstvu, ki se jo s hvalečnostjo spominja. Že kot upokojenka je prišla na pomoč kolektivu, ko so potrebovali elementarko.

Ob grobu sta se od Marije Lapanje poslovila ravnatelj osnovne šole z Otočca in predstavnica družbenopolitičnih organizacij. Njen spomin bo ostal v srcih njenih številnih učencev in stanovskih tovarišev.

Stanko Skočir

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

Nadurno delo

VPRASANJE: Ali se lahko šteje v pokojninsko osnovo osebni dohodek, ki ga prejema učitelj za dopolnilno delo namesto nekega drugega učitelja, ki ga ni mogoče dobiti? Učitelj namreč mora vskočiti namesto manjkajoče učne moči, če naj gre pouk nemoteno naprej, vendar se ta osebni dohodek za tisti dve ali nekaj več ur računa samo kot nadurno delo, ki se ne všteva v pokojninsko osnovo. Kako pa je s kombiniranim poukom, ko je učitelj sam na šoli in mora opravljati celotno delo, če ne drugače, tudi z nadurnim delom? Tovarniškemu delavcu se vse šteje za pokojnino, če mora dokončati neko delo, če tudi je doma, prosvetnim delavcem pa se vštevanje osebnega dohodka za nadure odklanja (T. O.).

ODGOVOR: To, kar ste delali na šoli namesto odsotnega kolege, ste sami zelo dobro označili kot dopolnilno delo, torej delo zunaj vaše redne učne obveznosti. Zato se takšno delo že po svoji naravi ne more šteti kot redno delo, do sledno pa se tudi osebni dohodek, zaslužen v takšnem dopolnilnem delu, ne more šteti kot redni osebni dohodek, ki bi bil všteven za pokojnino. Da bi se

neko nadurno delo in iz njega izvirajoči osebni dohodek štel za pokojnino (t. i. delo v podaljšanem delovnem času, člen 44. in 45. temeljnega zakona o delovnih razmerjih), je potrebno, da nastopi potreba po takšnem delu zaradi nenadne višje sile, in je potrebno uvesti nadurno delo zaradi odstranitve kvara, nevarnosti itd. v delovni organizaciji. Na dlani pa je, da je dopolnilno delo na šolah preračunano že v začetku leta za celo leto naprej, zato ne more biti to nenadna „višja sila“, ki bi upravičevala do štetja osebnega dohodka iz takšnega dela v pokojninsko osnovo. Pri tovarniških delavcih pa seveda lahko nastopi takšen primer, če je potrebno zaradi višje sile dokončati neko delo še isti dan (okvara na strojih, dovoz velikih količin materiala itd.). Zato se to delo šteje kot delo v podaljšanem delovnem času, osebni dohodek iz takšnega dela pa v pokojninsko osnovo. Seveda ne more trajati takšna „višja sila“ dalj časa, temveč samo toliko, da se odstrani neposredna nevarnost za delovno organizacijo.

Kar zadeva vprašanje glede kombiniranega pouka, ki ga mora opraviti en sam učitelj na podeželski šoli, pa je sodna in tudi upravna praksa odločila,

da gre tu za pravi podaljšani delovni čas zaradi višje sile in se zato osebni dohodek iz takšnega pouka všteva za pokojnino.

Pokojninski količniki

VPRASANJE: Upokojena sem bila 1. marca 1971. Pri moji upokojitvi so bili uporabljeni naslednji pokojninski količniki za preračun osebnih dohodkov iz prejšnjih let:

za leto 1966 količnik 139
za leto 1967 količnik 126
za leto 1968 količnik 115
za leto 1969 količnik 100
za leto 1970 količnik 100

V „Prosvetnem delavcu“ z dne 1. oktobra 1971 pa sem prečitala povsem drugačne količnike, zato me zanima, kateri so pravilni: ali tisti, ki so bili objavljeni v „Prosvetnem delavcu“ ali tisti, s katerimi je bila meni izračunana pokojninska osnova.

Od leta 1950 do 1969 sem poučevala sama na enorazrednici, ker drugo mesto sploh ni bilo razpisano. Za prekomerno delo so mi plačevali honorar, ki pa se mi ni vštel za pokojnino. Ali bi se tu dalo kaj doseči? (J. Z.)

ODGOVOR: Pravilni so tako količniki, ki so bili objavljeni v

dr. LEV SVETEK

PROMETNO
HOTELSKO
TURISTIČNO
PODJETJE
VIATOR
LJUBLJANA

POTOVANJE V HANNOVER

TURISTIČNA AGENCIJA, LJUBLJANA, TRDINOVA 3

V sodelovanju z ZAVODOM ZA ŠOLSTVO SRS prirejamo potovanje v Hannover na ogled 11. DIDACTE — razstave učil.

Varianta I. — tridnevno potovanje z letalom cena 1.300 din

Varianta II. — enodnevno potovanje z letalom

cene:

900 din pri prijavi vsaj 90 oseb

835 din pri prijavi 100 oseb

768 din pri prijavi nad 110 oseb

Prijave sprejemajo do 1. marca 1972 oziroma do zasedbe mest vse poslovalnice VIATOR (ex TURIST, Ljubljana transport): Titova 36/a tel. 310-933, Titova 19 tel. 21-573 v Ljubljani, Domžalah, Kamniku, Vrhniki, Ljutomeru in Zagrebu.

OBVESTILO

Pedagoška služba muzeja ljudske revolucije Slovenije obvešča vse osnovne šole, da bo v letu 1972 nudila prosvetnim delavcem scenarij s slikovnim gradivom v zvezi s praznovanjem 30-letnice pionirske organizacije in 30-letnice ustanovitve prvih slovenskih brigad.

Vsebinska prvega scenarija bo zajela razvoj pionirske organizacije od nastanka prvih otroških — pionirskih skupin in ustanovitve pionirske organizacije na I. zasedanju USAOJ v Bihaču 27. XI. 1942 do nastanka pionirskih čet in odredov ter njihov delež v narodnoosvobodilnem boju od 1941 — 1945, nato pa obdobje obnove in izgradnje: množičnih delovnih akcij in političnih manifestacij mladine in pionirjev do 1951. leta.

V počastitev 30-letnice prvih slovenskih brigad bo izdelan scenarij na humano temo in eno najbolj povezanih z NOV „Partizanska saniteta v Sloveniji“. Prikazal bo njen razvoj na vseh območjih Slovenije od 1941 do 1945.

Scenarija bosta šolam gradivo za proslave in razstave. Poleg besedila bosta obsegala na 20 straneh še 50 fotografij, v zmanjšani obliki pa 30 fotografij v velikosti 24 X 18 cm). Cena posamezne fotografije je 7 dinarjev, skupna cena enega scenarija /z vračunanim papirjem in poštnino/ pa je 360.00 oz. 220.00 dinarjev.

Za zainteresirana šolska vodstva vljudno prosimo za naročnice z naslovom scenarija in zaželenim številom fotografij vsaj do 15. februarja 1972, sicer ne bo mogoče ustreči vsem številnim naročilom, ker je fotolaboratorij muzeja z delom zelo obremenjen.

Gradivo za prvi scenarij na temo „30-letnica pionirske organizacije“ bodo prejele šole najkasneje do 15. marca 1972, gradivo za drugi scenarij „Partizanska saniteta“ pa do 15. septembra 1972.

Muzej ljudske revolucije Slovenije
Ljubljana, Celovška cesta 23

**Člani učiteljskega kolektiva osnovne šole
Zreče so naročili 23 izvodov PROSVETNE-
GA DELAVCA**

Razpisna komisija pri OSNOVNI ŠOLI
„MIROSLAV ŠIRCA“ PETROVČE

Razpisuje prosto delovno mesto
— učitelja za razredni pouk za nedoločen čas.
Stanovanja ni.

Kinematografi prikazujejo

V AVTOBUSU je angleška komedija, ki pripoveduje o pustolovščinah londonskih sprevodnikov in voznikov. Film je filmska priredba zelo uspele televizijske serije. Vendar pa tega uspeha film ni ponovil. V njem ni ne duha ne sluha o angleškem humorju, pač pa ga sestavljajo neinventivne domislice, ki so že banalne. Skratka, film, ki ni vreden pozornosti.

Z GLAVO SKOZI ZID je ameriška družbena drama, delo režiserja Richarda Rusha. Film pripoveduje o študentskih nemirih na ameriški univerzi Berkeleyu. Film še zdaleč ni tako zanimiv, kot film Jagode in kri.

RYANOV DEKLE je najnovejši film Davida Leana, ki je

zopet deležen veličastnega reklamiranja pod geslom „genialna filmska stvaritev“ režiserja, ki je ustvaril filme: Most na reki Kwai, Lawrence Arabi, Dr. Živago. Res je režiser pravi filmski mojster, ki zna s svojo obrtjo fantastično ravnati z gledalci. Tokrat je režiser vzel za osnovo zgodbo svojega filma dogodke na Irskem 1916. leta, ko so Britanci okupirali ta otok.

BALADA O DINGUSU MAGEEJU je posrečena parodija na western. Režiser Burt Kennedy je pripravil prijetno zabavo. Film je obarval z dokaj domiselnimi bodicami, ki lahko ozdravijo marsikatero oboževalca črno-belih westernov, seveda, če zna misliti in sklepati.

MESTO V TEMI je film Hyja Averbocha s simbolom ameriške zakonske družice Doris Day v glavni vlogi. New York brez elektrike je zanimiva tema, zato je škoda, da je najbolj banalna komedija (vsebinsko in oblikovno) o zakonskih zmešnjavah v tkana v to noč.

mb.

ZIMA (tempera — Marko Lukša, 6. razred osn. šole Jože Moškrič, Ljubljana)

GRLICA

za učitelje, dijake in ljubitelje glasbe:

J. Jez, M. Cetin:

PREGLED GLASBIL

(7 din)

Priloga:

M. Lipovšek

OPIS GLASBIL

(3.50 din)

Na voljo so še nekatere starejše številke GRVICE (enojna številka 1.50 din, dvojna 3.00 in poština) z vedno aktualnimi članki o glasbeni vzgoji in skladbami.

Za naročila pišite na upravo Grlice, 61001 Ljubljana, p.p. 500.

IZ LETNE SKUPŠČINE LJUBLJANSKE UNIVERZE

Dne 18. t. m. je bila 18. redna univerzitetna letna skupščina z glavno točko dnevnega reda: Poročilo rektorja za študijsko leto 1971/72. Iz poročila oziroma razprava povzema nekaj gradiva, ki utegne zanimati širši krog pedagoških delavcev. Gre predvsem za dva problema: permanentno izobraževanje v dobi tehnične revolucije in vpisna merila glede na kasnejše osipe na šolah.

Kot se spominjamo, so prvo temo obširno obravnavali oktobra lani pedagogi iz raznih evropskih dežel na simpoziju v Dubrovniku; o tem smo obširneje poročali v Prosvetnem delavcu. Naša univerza se loteva problema v dveh smereh: gre za kontinuirano dopolnilno izobraževanje njenih diplomantov po diplomi, glede na sprotni razvoj in napredek študijskih disciplin, vezanih po učnem programu na posamezno stroko, gre pa tudi za interdisciplinarni študij tistih znanstvenih disciplin, ki ne spadajo v red študijski okvir stroke, pa jih diplomanti pogrešajo v kasnejši praksi, npr. iz področja vodenja oziroma upravljanja ter drugih.

Za dopolnilno izobraževanje imajo nekatere fakultete že izdelane programe za daljša obdobja, upoštevajo dejstvo, da diplomanti v stiku s prakso ne zaostajajo toliko v aplikaciji, kot na področju osnovnega znanja oziroma njegovega napredka. Univerzitetna študijska komisija predlaga s tem v zvezi, naj bi fakultete obvezovale udeležence, da svoje znanje, pridobljeno na dopolnilnih tečajih dokažejo ob koncu pa naj bi prejeli ustrezna potrdila oziroma priznanja z določeno veljavo v okoljih, kjer so zaposleni.

Pobude za uvajanje interdisciplinarnega študija izhajajo hkrati od posameznih visokošolskih zavodov in od študentov. Odločiti se bo treba, ali naj se študij odpira v smeri novih, samostojnih študijskih disciplin (npr. filozofija v okviru razširjene splošne izobrazbe), ali pa naj se razvija v obliki tečajev oziroma v

drugih oblikah po individualnih željah in potrebah. Za sedaj priporoča komisija fakultetam, naj omogočijo študentom vpis posameznih predmetov po svobodni izbiri tudi na drugih fakultetah, v okviru fonda učnih ur, ki bi jih moral dopuščati vsak program. To naj bi veljalo zlasti za tiste discipline, vezane na stroko posredno, ki niso zajete v redni študij.

Posebna raziskovalna skupina na oddelku za psihologijo pri filozofski fakulteti je pripravila na predlog univerzitetne študijske komisije elaborat o merilih pri sprejemu študentov na univerzo, v zvezi s kasnejšimi osipi. Iz elaborata je razvidno, da vzrokov za nerazveseljene študijske rezultate ni mogoče preverčati samo na visokošolske zavode, temveč jih je treba iskati že na srednji šoli oziroma celo ob vpisovanju dijakov v srednje šole, saj se že tedaj določajo bistvene značilnosti kasnejše vpisane generacije na univerzi. Študijska komisija se je opredelila proti naglici pri uvajanju kakršnihkoli sprejemnih izpitov, ne le zato, ker morajo biti prihodnji študentje pravočasno obveščeni o spremembah vpisanih meril, temveč tudi na osnovi izkušenj drugih jugoslovanskih univerz, kjer študentje kljub obstoju sprejemnih preizkušenj ne dosegajo bistveno boljših uspehov kot na univerzah, kjer je vpis prost. Vendar to ne pomeni, da komisija odklanja kakršnokoli preverjanje ob sprejemu. Preverjanje naj bi potekalo s pomočjo testov, ob upoštevanju znanja, zmogljivosti, študijskih zahtev, delovnih pogojev in zmogljivosti na fakultetah, glede na to, koliko diplomantov bomo potrebovali v prihodnosti itd. Tak sistem preverjanja naj bi ga imel sprva le svetovni oziroma usmerjevalni značaj vse do tlej, ko bodo metode, izpolnjenosti po računalniških postopkih, dajale bolj zanesljive pokazatelje.

RR.

Razpis za prijavo kandidatov za delo v deželah v razvoju prek UNESCO

Zavod SR Slovenije za mednarodno tehnično sodelovanje objavlja razpis za prijavo kandidatov — srednješolskih profesorjev, ki bi bili pripravljeni kandidirati prek UNESCO za profesorje na srednjih šolah v posameznih deželah v razvoju.

Na razpis se lahko prijavijo kandidati, ki imajo ustrezno fakultetno izobrazbo, najmanj 10-letne delovne izkušnje ter aktivno obvladajo angleščino, francoščino ali španščino. UNESCO potrebuje zlasti srednješolske profesorje biologije, kemije, geografije ter za posamezne strokovne predmete na srednjih strokovnih šolah.

Kandidati, ki bodo izbrani, bodo sklenili pogodbo z UNESCO za eno leto z možnostjo podaljševanja pogodbe za nadaljnja 2 do 3 leta. Poleg mesečne plače okoli 1000 US dol. bo UNESCO kril za izbrane kandidate tudi potne stroške ob odhodu in vrnitvi iz dežele, kjer bodo delali. Do tega so upravičeni tudi ožji družinski člani izbranega kandidata (žena in otroci do 18. leta), če odpotujejo z izbranim kandidatom.

Zavod si pridržuje pravico, da preveri znanje tujih jezikov prijavljenih kandidatov.

Pismene prijave sprejema zavod do 31. maja 1972. V prijavi naj kandidati poleg osebnih podatkov navedejo tudi potek dosedanjega službovanja in tuji jezik, ki ga obvladajo.

Podrobnejše informacije dobijo kandidati na Zavodu SR Slovenije za mednarodno tehnično sodelovanje, Ljubljana, Župančičeva 6/1, telefon 22-635.

VZGOJNA POSVETOVALNICA MARIBOR, Maistrova 5/1

razpisuje delovno mesto
direktorja zavoda

Sprejemni pogoji: visoka izobrazba psihološke, pedagoške ali sorodne smeri in pet let delovnih izkušenj v psiho-pedagoški ali učnovzgojni smeri.

Prijave z dokazili pošljite v roku 15 dni po objavi razpisa.

Delovna skupnost OSNOVNE ŠOLE NEGOVA

razpisuje prosto delovno mesto
— učitelja za razredni pouk

za določen čas od 1. februarja do 30. junija 1972. Zaželeno je poznavanje nove matematike.

Komisija za volitve in imenovanja SKUPŠČINE OBČINE LENDA

razpisuje

na osnovi 3. odstavka 89. člena zakona o osnovni šoli (Ur. list SRS, št. 9/68 in 14/69) delovno mesto

RAVNATELJA

osnovne šole „Štefan Kovač“ Turnišče

Kandidati za razpisano delovno mesto morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:

- da izpolnjuje pogoje za učitelja osnovne šole (visoka, višja ali srednja izobrazba pedagoške smeri z opravljenim strokovnim izpitom)
- da ima najmanj 5 let neposredne pedagoške prakse po opravljenem strokovnem izpitu
- da se je izkazal kot dober pedagog, organizator in družbenopolitični delavec.

Vloge z dokazili o izpolnjevanju splošnih in posebnih pogojev sprejema komisija za volitve in imenovanja skupščine občine Lendava. Rok za prijave je 15 dni po objavi razpisa.

OSNOVNA ŠOLA XIV. DIVIZIJE DOBRNA

razpisuje delovno mesto (ne za poln delovni čas)
— predmetnega učitelja za tehnični pouk.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Komisija za sprejem in odpust delavcev pri ZAVODU ZA VARSTVO IN DELOVNO USPOSABLJANJE MLADINE DR. MARIJANA BORŠTNARJA DORNAVA

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

1. 1 višjo medicinsko sestro,
2. 2 srednji medicinski sestri,
3. 3 vzgojiteljice,
4. 1 vodjo skupine za delovno usposabljanje

Sprejemni pogoji:

- Ad 1.) višja medicinska šola,
- Ad 2.) srednja medicinska šola,
- Ad 3.) srednja vzgojiteljska, pedagoška ali medicinska šola ali gimnazija — poseben pogoj: vpis na PA
- Ad 4.) končana PA — ali absolvent PA.

Prijave z dokazili pošljite v 15 dneh po objavi razpisa.

Na voljo je enosobno stanovanje.